

DOMOVINA

studijska
žrnica Lju.

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Naročnina: Četrtno Din 7-50, polletno Din 15—
celoletno Din 30—.

Pred velikanskim povišanjem davkov

Vlada avtonomistov obeta nov proračun, v katerem bodo izdatki povečani od 10 na 12 milijard dinarjev — Davki ne bodo znižani, pač pa zopet povečani — Koliko morajo davkoplačevalci plačati samo za tigre

Pred lanskimi skupščinskimi volitvami je SLS. ljudem najbolj dopovedavala, kako strašne davke morajo plačevati. Obetala je skoraj v vseh krajih, da bodo njeni poslanci davke znižali, v zakotnih vaseh pa so farovski agitatorji ljudstvu celo obljubljali, da bo SLS. davke sploh odpravila.

Dokler je bila SLS. v opoziciji, so njeni poslanci in agitatorji po shodih in sestankih pripovedovali, kako Srbi de rejo državo in kako si v Beogradu polnijo žepce z ukradenim denarjem davkoplačevalcev. Mi smo velikokrat pisali, da klerikalci lažejo, in da oni največ zato vpijejo, ker sami niso pri vladinih jaslih.

Vse to, kar smo opetovano pisali, so klerikalci sedaj, ko so prišli do vlade, sami potrdili. Slovenski fantje, za katere so imeli pred volilci toliko lepih besedi, so še kar naprej v Makedoniji. Pravijo pa klerikalci, da je sedaj velika razlika. Prej da se jim je slabo godilo, sedaj pa da jim izvrstno gre — pri isti

hrani in v istih razmerah. Najbrž se je tudi malarija sedaj, ko sedi dr. Korošec na ministrskem stolu, preselila iz Makedonije bogve kam.

Ravnotako avtonomije ni in je nikdar ne bo. Pač pa so klerikalni tigri postali najhujši centralisti, ki sedaj iz Beograda rešujejo celo stvari, ki bi jih morali reševati in rešiti veliki župani v poedinih pokrajinah.

Komu je pripisovati tako velik preobrat v klerikalni politiki? Ni nobenega dvoma, da igrajo pri tem največjo vlogo dijete in ministrske plače. Vsak od 21 tigrov vleče na dan 300 Din, vsi skupaj na mesec 189.000 dinarjev. Na leto pozobljejo torej klerikalni tigri skoro 10 milijonov kron. In kaj so napravili v poldrugem letu, odkar je slovensko ljudstvo tako hitelo zanje metati kroglice v volilne skrinjice?

Odkar so klerikalci v vladi, so pa dobili za svoje tigre še posebno polne

jasli. Vsak minister ima poleg poslanskih dijet, ki znašajo na mesec 9000 Din, še ministrsko plačo, ki znaša 8000 Din, vrhu tega pa še draginjske doklade na mesec 8100 Din, skupaj 25.100 Din ali 100 tisoč 400 kron. Potem ima vsak minister še svoj avtomobil, ki stane s šoferjem, bencinom in porabo gumija itd. mesečno najmanj 10.000 Din. Ker se pa ministri tako z vncmo brigajo za ljudstvo, pa imajo povrh na mesec še 3000 komadov najfinejših cigaret, ki so med brati vredne najmanj 3000 Din. Iz teh števil je razvidno, da stane en minister državo na mesec okrog 40.000 Din, vsi štirje klerikalni ministri skupaj na mesec 160.000 Din. Kadar pa je minister na potovanju, dobi še posebno ministrsko dijete, ki znaša na dan do 500 Din. Minister Korošec in Kulovec, ki sta duhovnika, zaslužita k temu še vsak dan nekaj za maše, ki jih morata brati.

Pa bi gotovo ničesar ne rekli, ko bi ljudstvo kaj imelo od tigrovske politike. Vsak delavec naj bo plačan, a plačo mora zaslužiti. Ali jo zaslužijo tigri? Na to naj ljudstvo odgovori! Najhuje pri celi stvari je še to, da je začela nova vlada z denarjem silno razsipati in da že sedaj napoveduje, da bo proračun za prihodnje

Pri studencu dobrot

Je družbo kinetijsko
potegnil mu 'z rok,
da možek debelo
je gledal okrog.

Sam kum zemljoradnik
možicu v uho
povedal je tiho
da mlad je zelo.

O, brateci presneti,
kak zviti ste vsi:
prefarbat' želite
drug drugem' oči.

Vsi radi najedli
bi teh se dobrot,
a vrag, ko premalo
za vse jih je not!

Kmal' zgrab'li se boste
za prazne kosti.
Ta stric debelušni,
mu dost' nikol' ni!

Na klopici trhli
'na vlada sedi,
ubožca ne ve še,
al' je ali ni.

Za špago prav gvavtno
prismojeni stric
za hec jo bo sunil
razžarjenih lic,

Na klopici trhli
'na vlada sedi,
okol' se obrača,
se kisto drži.

Za špago prav gvavtno
prismojeni stric
jo vleče in cuka
razžarjenih lic.

V korito dobrotu
razlivajo se,
a stricu debelem
premalo jih je.

Saj trije možaki
in eden možic
tud' čakajo poleg,
žele si potic.

Možiček najmanjši
premajhen še je,
v korito ne more
pogledati še,

če notri nagrada
tud' zanjga tiči,
saj vlada od njega
tud' skup' se drži.

Ku možek je skakal
v korito srčno,
Korošec mu skubal
je kašo grenko.

leto skoro za 2000 milijonov Din povišala. Povišani izdatki bodo nujno zahtevali povišane davke, ki so že danes previsoki. Tako bo po zaslugi tigrovske politike slovensko ljudstvo prišlo še pod hujši davčni vijak, kakor je bilo do sedaj. Kdor še danes ne vidi, kako gospo-

darstvo so nam prinesli avtonomisti, bo pa to čutil takrat, ko mu bodo začeli segati globoko v žep. Vsi tisti, ki so 18. marca lanskega leta drveli za avtonomijo in volili avtonomiste, so sraj menda zadovoljni. Saj imajo to, kar so iskali in kar so hoteli imeti!

za ljudstvo, je niso nikdar prav točno opisali. Zakaj tudi? Boljše je zanje, da si jo ljudstvo predstavlja povsod tako, kakor v enem ali drugem kraju prija. Oni ljudje, ki so zastrupljeni še izza Avstrije z mržnjo proti Srbom, so videli v avtonomiji ločitev od Srbov, večina pa je videla v njej nekak nejasni paradiz. Zakaj naj bi avtonomija prinesla ta paradiz, o tem preprosti človek ni globlje razmišljal in tega tudi ni nikdar zvedel. «Bo že tako,» si je mislil, «saj so gospod rekli.»

Kaj je z obljubami?

Spoštovati je prepričanje vsakogar, ki ga ne obrača po vetru in ki ga zna zagovarjati. Stranke, ki govore o programih, katere pa vsak hip zatajijo ali preobrnejo, kakor boljše kažejo osebne koristi njihovih voditeljev, prav za prav niso stranke, temveč le klike ljudi, ki izkoriščajo ljudsko nezrelost in nevednost. Ljubši od teh so nam še tako fantastični utopisti, ki dosledno branijo svoja naziranja, čeprav zidajo svoje gradove v oblake.

Takšna stranka, o kateri danes ne moreš zlahka reči, kaj hoče, je SLS. Iz vsega dosedanjega klerikalnega početja moremo sklepati le, da iščejo voditelji SLS. ali osebne koristi ali slavo ali kaj podobnega. Preprosta množica, ki pod farovškim pritiskom dere za njimi, ima svoje cilje, hoče mnogo, najrajši take stvari, ki jih je nemogoče doseči, ali si pa sploh ne upa kaj želeti, če farovži zahtevajo slepo pokorščino. Kakšnih stalnih višjih narodov blagor zasledujočih ciljev SLS. sploh še ni imela. V njih klerikalci niso bili nikdar dosledni, dosledni so bili le v željah po samosilstvu in v početju, ki naj bi dovedlo do njihove neomejene oblasti.

Klerikalna stranka živi le od nevednosti. In ker je politična nezrelost našega ljudstva precejšnja, zato tudi šteje SLS. tako veliko število privrženecv. Poleg farovžev, ki tvorijo na podlagi verskih zlorab krepke klerikalne trdnjave, ima vodstvo SLS. še celo vrsto drugih sredstev, s katerimi v trenutkih, ko grozi klerikalni barki opasnost, preslepi od-

pirajoče se oči. Ta sredstva so navadna obljubarska farbarija, ki tem bolj uspe, ker farovški teror često enostavno onemogoča nastop drugih strank, ki bi naj odprle ljudstvu oči ter ga usposobile, da začne misliti brez žegnanih gospodov.

Tako je borba za ljudsko prosveto in ljudski napredek združena res z ogromnimi težkočami in ljudstvo more le počasi tavati iz teme. Špričo takih prilik je bilo lani ob skupščinskih volitvah mogoče, da so klerikalci z uspehom vrgli med ljudstvo tudi najnezmislnejše agitacijske krilatice. Klerikalni štab, obstoječ iz najizkušenejših poznavalcev slovenskih preprostih duš, je vedel, da se bo ljudstvo ujelo v njihovo past. Preprosti človek želi eno, želi drugo, želi mnogo. Obljuba nič ne stane, zakaj bitorej ne obljubovali! In obljubljali so nizke cene, nizke davke, službovanje slovenskih vojakov v ožji domovini, zmanjšanje stroškov za vojsko. Izkoriščali so neurejene povojne prilike, povojno nezadovoljnost, in ker so bili v opoziciji, so mirno dopovedovali, da je zakrivil vse zlo režim, ki je bil na krmilu, čeprav so morali dobro vedeti, da spričo tako od vojne razdrapanega gospodarstva ni mogoče v kratkem času napraviti red ter na povojnem pogorišču zopet vzpostaviti zgradbo blagostanja. Vrgli so med ljudstvo tudi krilatico o avtonomiji, ki si jo želijo le, da bi bili neomejeni gospodarji vsaj v Sloveniji. To avtonomijo so vlekli kakor harmoniko, zdaj tako zdaj drugače, kakor je pač najbolje kazalo. V svojem časopisju, namenjenem

Mi demokrati takim metodam klerikalcev ne sledimo, ker smo za resnični napredek in za resnično prosvetljenje ljudstva. Ne bomo se laskali z gobezdanjem o nekaki visoki kulturi in prosvetljenosti Slovencev, ker je to danes še laž, pač pa bomo delali z vsemi silami, da res preženemo temo. Saj vendar ne moremo lagati, da je prosvetljenje ljudstvo, ki kakor n. pr. v Slovenskih goricah v nedeljah in praznikih s sklonjenimi glavami čaka po sv. opravilu pred cerkvijo na mladega kaplana, da mu najponižnejše poljubi roko.

Mi tudi ne bomo vračali klerikalcem njihove gonje proti nam z enakim orožjem. Njihovo časopisje, ki ga krijejo neodgovorni uredniki-poslanci za vse neštete lumparije, se bo vedno bolj razkrinkovalo, vedno bolj se bo razkrival ta strahoviti strup nepoštenosti in nemoralnosti, ker mi stojimo vztrajno na straži in vztrajno prinašamo prosveto med široke sloje. Počasi sicer, a vendar se odpirajo oči.

Ljudstvo, če nisi pozabilo na klerikalne obljube, opominjaj klerikalne poslance, ki imajo sedaj tako moč, kakršne še niso imeli, naj izpolnijo vse svoje obete. Naj dokažejo, da vas niso samo sleparili. Doslej še niso storili ničesar. Naj pokaže vlada «reda, zakona in poštenosti», da ji tega naziva klerikalci niso pridejali le kot nov lim za kaline, ki se dejo na vsako blestečo stvar.

Grob v gozdu

Povest iz prošlih časov. Spisal Sofeščan.

(Dalje.)

IX.

Stotnik Milan je jezdil na sprehod. Njegov obraz je razodeval duševno potrtnost — tri dni že ni videl svoje neveste, kar ga je navdajalo z žalostjo in skrbjo. Pravkar je hotel izpodbosti konja, ko ga je nagovorila imenitna gospa, čije lica, razgreta po zaužitju čudovitega strupa, so se ji palila pod tankim pajčolanom. Bila je majorka Purman.

«Tako izredno resni ste danes, gospod stotnik,» je pričela laskavo. «Odkrite mi svojo bolečino, morda bi se našlo zdravilo...»

Stotnik Milan ji je v odgovor hladno odzdravil ter je hotel nadaljevati svojo pot.

«Vi molčite? Pa so mi vseeno znane vaše muke. Sočutno vas pomilujem.»

«Ne razume m vas, milostljiva. Skrbi me radi neveste...»

«Seveda, seveda, kako bi vas ne skrbelo! Saj je pa tudi žalostno — kdo bi si bil mislil kaj takega o gospe Amaliji!»

«Prosim, gospa majorka, kaj hočete prav za prav od mene?»

«Tako je prav, gospod stotnik!» se je vzradostila, ker jo bo Milan vendar enkrat poslušal. «Toda, zakaj vam moram ravno jaz povedati, kar je sicer že splošno znano? Pa naj bo, ker zahtevate sami. V neki prodajalni se je govorilo, da preganja gospo Amalijo znanec iz mladih let. Gospa se boji za svojo čast, zato žrtvuje velike vsote denarja, da pokrije madež, ki oskrunja njeno mladost. Pravijo, da vsa stvar ni tako nedolžna; celo glavar in Ljudmila bi znala čutiti posledice...»

«Prosim vas, gospa majorka, imenujte mi osebo, ki razširja take bedarije. Poklical jo bom na odgovor.»

«Torej še vedno ne verjamete!» je hinavsko govorčila. «Prav imate, tudi jaz ne verjamem. Seveda bi bilo bolje, ako bi sploh ne bilo takih govoric. Denar pa tudi ne opere vsakega madeža in prav dvomljivo je, če bi kak častnik še zahajal v tako hišo — prosim, ne glejte me tako srdito! — v tako razvpito hišo, pravim.»

«Gospa majorka, žal mi je, da ste ženska, da niste — mož...»

«Ali zato, da bi me pozvali na dvojbo? Oh, kako ste krvoželjni! Vedite, da sem nedolžna,» je dejala poparjeno. «Na svidenje, kadar boste razpoloženi!» — Odšla je z zlobnim nasmehom, ki je mlademu častniku dolgo zvenel po ušesih.

«Nesramna obrekljivka! Maščevati se hoče, ogabila bi mi rada Ljudmilo, toda vsi njeni poizkusi so zaman. Vem, da je lagala, a četudi bi govorila resnico — raje bi se odpovedal službi ter odložil naslov, kot da bi ostavil njo.»

Prišedši s sprehoda je izročil konja slugi, sam pa je tekel v palačo, da povpraša po predragi bolnici.

«Obraca se ji na bolje,» je dejala sobarica na hodniku. «Vendar vas še ne morem puštili v njeno sobo. Zdravnik je ukazal, da gospodična ne sme sprejemati obiskov.»

«Hvala! No, ker sem že tukaj, bi rad govoril z gospodom glavarjem. Tega mi menda ne boste zabranili.»

«Gospod glavar je odpotoval...»

«Kam?» je poizvedoval odhajaje.

Politični pregled

Odkar je nova vlada poslala narodno skupščino po tridnevem delu na počitnice, je nastalo pri nas precejšnje

politično zatišje,

ki pa ne more več dolgo trajati, ker zahteva po delu v narodni skupščini je splošna. — Stranke, ki so na vladi, so ravno obljubovale vsemu narodu, da jim ni do drugega kakor do dela. Zato vse zahteva, naj se to delo pokaže, ker potrebe so velike, nerешenih vprašanj je zelo mnogo, posebno takih, ki ne trpijo več odlašanja. Seveda vladi ni lahko delati, ker ni soglasja med posameznimi ministri, zastopniki najrazličnejših strank, ki so si bile medsebojno nasprotné, dokler niso sestavile skupne vlade. Pričakovati je, da se sedanje politično zatišje kmalu umakne živahni politični delavnosti. Vse je radovedno, kako se bo moglo delati spricho Radičevega večnega političnega pustolovstva, od katerega je odvisen obstoj sedanje vlade.

Sicer je pa v splošnem naša pozornost, kakor tudi pozornost vsega sveta obrnjena na zasedanje zveze narodov,

dobre in koristne ustanove, ki je nastala po vojni in v kateri je včlanjenih 52 držav, med njimi tudi Jugoslavija. Zveza narodov zboruje v švicarskem mestu Ženevi, ki je njeno sedišče. Na tem zborovanju so zastopani državniki skoro iz vsega sveta. Našo državo zastopa zunanji minister dr. Marinkovič, ki je dober Jugoslovan in se ne ravna po svojih zaveznikih klerikalcih in radičevcih. Pri tem zasedanju zveze narodov se bo reševalo tudi važno mejno vprašanje samostana sv. Nauma na albanski meji, ki je še vedno sporno, tako da je moralo priti pred najvišje sodišče sveta. Albanci hočejo na vsak način dobiti v svoje roke to važno obmejno točko, ali upati je, da bo zmagala pravica, ki je gotovo na naši strani, ker ta točka je bila vedno naša. Zveza narodov dobiva vedno več na svojem pomenu za mir med narodi in hvaležni moramo biti nekdanjemu predsedniku Amerike, Wilsonu, ki je stavil prvi na dnevni red njeno ustanovitev.

Zelo važen dogodek za Evropo in njen bodoči napredek je tudi

podpis londonskega sporazuma,

sklenjenega med glavnimi evropskimi silami v zadevi nemških plačil vojne odškodnine. Francija je bila zelo popustljiva, ker se zaveda svojih dolžnosti do človeštva. Njena popustljivost je resnično navdala ves svet z občudovanjem spricho dejstva, da je Francija med vojno strašno trpela radi nemškega uničevanja. Nemci, dasi so bili med vojno zakrivali toliko gorja, so se pokazali veliko manj človeški, ker so se dolgo obotavljali, da bi sprejeli pogoje, ki so jim bili stavljeni v Londonu. Mislilo se je že, da Nemčija sploh ne sprejme pogojev, kar bi bil strahovit udarec za njo, ker Francija ima še vedno sredstev dovolj, da uveljavi svojo pravično zahtevo. Zato je nemški parlament končno tudi odnehal, vdal se je usodi, ki je Nemčijo zadela po izgubljeni vojni, in odglasoval vse zakone, ki se nanašajo na plačanje odškodnine. Ta sporazum bo velikanskega pomena za razvoj evropskega gospodarstva, ker polagoma pridemo sedaj v normalnejše razmere, ki bodo kolikor toliko znosne.

Na Daljnem vzhodu se dogajajo prav čudne reči, na katerih so interesirane tudi evropske države in Amerika. V zadnjem času je namreč izbruhnila

državljska vojna na Kitajskem,

ki se utegne razširiti na vso to ogromno državo, ki ima okrog 300 milijonov prebivalcev. Seveda so v tem primeru v veliki nevarnosti tudi tujci, pripadniki evropskih držav in Amerike, ker na Kitajskem ni tako kot pri nas, kjer je ljudstvo vendar dosti izobraženo in spoštuje tudi v upornih časih varnost mirnih ljudi. Tam je ljudstvo sirovo ter neusmiljeno in ker Evropejce sovraži, se vedno, kadar je v uporu, spravi tudi na Evropejce. In upori niso na Kitajskem redki. Prav pogostoma se dogajajo in zato živijo Evropejci navadno v primorskih mestih, odkoder trgujejo s Kitajci v notranjosti kitajske države. V primorskih mestih so Evropejci kolikor toliko varni, ker jih ščitijo vojne ladje. Tudi sedaj je poslala Amerika že svoje vojne ladje pred

kitajska pristanišča. Kitajski vladi so pa splošno ročile vlade evropskih velikih sil in Amerike, da bo ona odgovorna za vsako škodo, ki bi jo trpeli pripadniki teh držav od upornega gibanja. To se pravi: vlada je odgovorna za mir in red v državi in ako ga ne more vzdrževati, bodo pač prišli drugi, ki to premorejo. Vzhodna Azija bo delala še velike skrbi Evropi, ki se mora tam uveljavljati trgovinsko, ker je Evropa premajhna za svoje številno prebivalstvo in veliko industrijo.

Dopisi

SPODNJE BITNJE PRI ŽABNICI. Ne bomo danes še veliko govorili, temveč le na kratko omenili sramoto nekega brata in sestre, ki — seveda brez cerkvenega blagoslova — živita drugače popolnoma po predpisih sedmega svetega zakramenta. Ali je ni oblasti, ki bi preiskala, kaj je s stvarjo in napravila konec.

MOTNIK. Naš župnik je zavoljo svoje klerikalne politike zelo nepriljubljen. S pomočjo načelnika Kmetijske zveze, Fr. Kogejja, je razen gasilnega društva spravil vse pod klerikalno oblast. Kogej je moral postati načelnik farovške hranilnice, krajnega šolskega sveta in je po župnikovi želji s svojo žlahto ohranil moč v občini. Na zadnjem občnem zboru kmetijske podružnice župnik ni zahteval od Kogejja, naj kot zadnji njen načelnik pokaže kake račune — saj glayno je itak, da je zmagala Kogejjeva lista. Kogej bi se vsega lotil, kar mu koristi in mu daje neomejeno moč. Nikdar ne bomo pozabili, kako je med vojno zbiral prostovoljne strelce, kako je rekviriral, kako smo tolkli bridko za podpore in kako se je dobro godilo njemu in njegovim ljubljencem. In še zlat križec je dobil, ker je tako skrbel za blagor ljudstva. Našemu župniku pa povemo na uho, česar noče ali pa ne more vedeti, da je namreč Kogejja vsak župnik v začetku hvalil, nazadnje pa cvilil pred njim. Kogej zna pritiskati nas in tudi župnika. Karkoli župnik dela pri farovžu ali cerkvi, mu Kogej štrene meša. Župnik ni tako učen, da bi znal zadovoljiti Kogejjevo klerikalno srce. Ali je župnik pozabil, kako se mu je godilo pri velikonočni procesiji? Ali mu ni Kogejjev

«Ne vem. Pred dobro uro se je odpeljal z gospo Justino; rekel je, da se vrne pred večerom.»

«Gospod Milan!» je zaklicala gospa Amalija, ki se je prikazala na hodniku. «Odhajate, ne da ste se oglasili pri meni? Vsaj za nekaj časa pridite, ako vas ne zadržujejo važni opravki.»

«Prav rad, gospa Amalija; saj sem tako potreben razvedrila.»

«Pridite torej, tudi vi ste preživeli z nami nekaj bridkih dni. Ni še gotovo, kako se bo stvar končala, vendar pa pričakujem ugodnega izida, ker mi pomagajo oni, katerim zaupam. — Sedite prosim, poslušajte in sodite!»

Sedla sta drug drugemu nasproti, Amalija je pričela svoje pripovedovanje.

X.

Dr. Jerko je bil rešen gotove smrti. V zavesti zmage je stopal po mračnem hodniku; čim bolj se je umikal usodnemu kraju, tem svetlejša je bila njegova pot. Prišel je do malega okna; tu se je oddahnil ob pogledu na cvetočo naravo, spustil se je na nizko klopico, vesel, da je bogato poplačano njegovo delo.

Nedaleč od sebe je zapazil odprta vrata. Začutil je prijeten duh po pijači in jedilih, s katerimi je bila obložena okrogla miza sredi sobe. Tu sta se brezdvomno gostila Tacelj in njegov tovariš pred odhodom v grobnico v nadi, da po izvršitvi umora nadaljujeta svojo pojedino.

Izmučen vsled prestanega truda je izpraznil kozarec — vino je teklo kot olje — pojedel je nekaj koščkov pečenke ter zapalil dišečo smotko.

Pijača mu je nenadoma pregnala vso utrujenost, začela mu je delovati domišljija. Spomnil se je okna v oboku grobnice in v srcu mu je nekaj šepetalo, da naj vstane ter poišče mesto, kjer se nahaja odprtina.

Našel jo je na hodniku za grobnico, legel je na tla ter je poslušal, kaj počenjata njegova jetnika. Pod sabo je slišal votlo ropotanje in močne sunke, katerim je debela šipa trdovratno kljubovala. Lopova sta poskušala uteči.

Hitro se je dvignil, na vsak način je hotel preprečiti njuno prizadevanje. Ob zidu je slonela debela plošča, katero je zategnil na okno. Zločinca sta zariula v

zavesti, da jima je zaprta zadnja pot, po kateri bi mogla uteči pravici.

Zdravnik se je vrnil v sobo, da použije zadnje ostanke, poslušaje, če se v gradu nahaja še kako drugo človeško bitje. Prepričan, da sta Tacelj in njegov prijatelj edina prebivalca te graščine, je šel na dvorišče, kjer je pristavil lestvico na obzidje, odkoder se je videlo v dolinsko vas.

«Tam doli je orožniška postaja,» je dejal. «Da bi vendar našel človeka, ki bi ga mogel poslati po ljudi.»

Komaj je to izgovoril, je že zapazil krepkega fanta s sekiro na rami, stopajočega mimo graščine.

«Dobro jutro!» ga je pozdravil z obzidja. «Ali mi hočete napraviti malo uslugo?»

«Kakšno uslugo?» je zarezal mladenič, ki najbrž še nikdar v življenju ni slišal te besede.

«V gradu se je pripetila nesreča. Stopite v dolino po orožnike.»

«Odprite! Pripravljen sem pomagati.»

«Ne morem. Ključa nimam...»

«Hudirja! Kako ste prišli noter?»

«Tacelj mi je odprl. Zdaj se mu je pripetila nesreča...»

Johan popravljaj vrtno ograje takrat, ko je v št. Gotardu popravljaj tudi polževo dirko? Ker je župnik škodo popravil na naše stroške, zato ima sedaj v vrtu poleg šole dobiček na svoje stroške. Če ima pri nas župnik nemirne noči in bo nesel iz Motnika žaltave spomine, naj se zahvali klerikalni komandi svojega varovanca, nas pa naj v miru pusti. Mi nismo krivi, da se je župnik vjel v svoje klerikalne mreže. — Fantič izpod gore.

ST. JERNEJ. V «Domoljubu» (čitaj «Lažljubu») od 27. avg. se je oglašil zopet neki «žegnani» možak z notico o obsodbi tukajšnjih Sokolov. Lepo je to, da se včasih kdo spomni na nas, samo naj piše vsaj resnico. Izmed devetih obsojencev so le trije člani Sokola, eden je član Orla, ostali pa niso člani ne enega, ne drugega društva. Toliko popravka. Da je bil Šketelj zato tepen, ker je ponoči po št. Jerneju kričal «auf biks», tega niste povedali. Če take stvari učite v orlovskih prostorih svoje člane — Šketelj je namreč tisto noč šel od orlovskih vaj — potem «Bog živi» orlovsko vzgojo. — Sedaj pa še malo novic. Kaplan — «stric Martin» jemlje žalostno slovo. Gre nekam v kočevske hribe. Jokali vsaj po večini menda ne bomo za njim. Za slovo so se «stric» še s podpredsednikom Orlov skregali in menda celo stegli. Zakaj, nam ni prav jasno. Da pa boste tudi vedeli, kako Orlič in Marijine družbarice razumejo moralo, vam povem lepo in resnično zgodbo. Orlica in Marijina družbarica Pepca ter orlovski cvet Miha sta bila v največjih skrbih za orlovski naraščaj. Ker sta oba kar najbolje katoliško, to je orlovsko vzgojena, sta si znala pomagati. Načelnica Orlic Pepca je postala nezakonska mati, a Orlič Miha nezakonski oče. Učite torej sami sebe, dovolj in še preveč imate posla pred lastnim pragom.

RADOMLJE. Preljuba «Domovina», naj lepša ti hvala za obilo novic in lepih člankov iz vse naše Slovenije. Še naši klerikalci te prenašajo od hiše do hiše, te sicer karajo, a vendar radi čitajo. Še mož, ki je prejadral v SLS, jo rad čita svojemu «Frakelferajnu». Po naključju sem prišel nekoč tudi jaz na sejo «Frakelferajna», kjer so me hoteli izobraziti in prekrstili v pristaša SLS. No, lepo tam iz-

obražujejo. Slišal sem preklinjanje in še druge takšne klerikalne izraze, da me je veselje kar minilo. Vprašamo torej, kje je vera v nevarnosti, pri naprednjakih ali klerikalcih. Tu imamo tudi vinotoč, kjer se verni klerikalci po živinsko napijejo in gredo potem prav po nejeverno razgrajat v gostilne lastnikov naprednjakov. Zaenkrat naj bo dovolj. Drugič bomo povedali še kaj več. Samo naslednjo pesmico naj vam še podamo danes:

Lepa občina je ta,
naprednjakov dost' ima.
Lepše so dogodbe te,
ki pri nas se pripeté.

Po vsej občini gre glas:
«Domovina» je za nas;
nam brez nje živeti ni,
ker novic je polno v nji.

Jakec, Janezek hudó
jezik brusita nad njo.
Jakec se je že spoznal,
da je v rog ne bo ugnal.

Ah, Skrjančki vrženi
z liste Eseles so b'li.
Lep je, lep županski stol,
Jožek jih je vrgel dol'.

Zdaj pa šal je teh zadost',
Lojze, z nam ne hod' se bóst'
Smo hudó razvajeni,
Šal nam koj zadosti ni.

ČATEŽ PRI KRŠKEM. Naš svet je res lahkovoren in že mala ostrá besedica ga spravi popolnoma iz ravnovesja. Resničnost teh besed izpričujejo dogodki, ki so se nedavno odigrali v naši fari. Do zadnjega časa je namreč pri nas še spala politika in živeli smo složno in mirno. Kmalu pa so se zdramili naš prečastiti in tedaj je že ogenj v strehi. Kar ne pleše po njegovih akordih, je vse pogubljenó in brezversko. Naši domači fantje so nedavno naprosili tukajšnjega organista, da bi jih naučil nekaj narodnih pesmi, da bi se včasih malo poveselili in zapeli. Izprva je šlo vse v redu. Pevska šola se je lepo razvijala in fantje so se hitro naučili precej lepih pesmi. Prišle pa so volitve in kmalu nato je bilo vsega konec.

Ti fantje, ki niso poznali nobene stranke, so postali kar čez noč brezverski Sokoli in liberalci, in to edino zato, ker niso vrgli kroglic v ono skrinjico, kakor so to želeli naš prečastiti. Posledica tega je bila, da je organist dobil povelje, da ne sme več fantov vežbati v petju in da oni tudi nimajo več dostopa na cerkveni kor. In če se sedaj vprašamo, kdo dela spore, nam odgovor ne bo težak. Ali je čudno, če danes tarnajo ljudje, da vera peša? Ljudem se polagoma odpirajo glave in gospod prečastiti bo drugič imel še večji glavobol. To naj si dobro zapomni!

ZGORNJA REČICA PRI LAŠKEM. Ko je pred petimi tedni nastopila nova vlada, se je g. Anton Brečko tako razburil nad svojimi najemniki, ki ne trobijo v klerikalni rog, da je začel v «Slovenskem gospodarju» blatiti in napadati Samostojno strokovno delavsko «Unijo» kot orjunaško stranko. Zlasti se je spravil na mene in me hoče potom najgrših obrekovanj osramotiti pred javnostjo. Ker pa je stvar podlo izmišljena, mislim, da bo javnost izprevidela, da cunjá «Slovenski gospodar» lahko za hrbtom odgovornega urednika-poslanca piše najsrámotnejše laži proti tistim, ki se klerikalcev izogibajo. Kot najemnika stanujeva g. Lamprecht in jaz pri dotičniku in mu stanarino plačujeva v gotovini. Toda g. B. si menda predstavlja sv. pismo; ki pravi: «O Gospod, jaz nisem vreden, da greš pod mojo streho, ampak reci le besedo in ozdravljena bo moja duša», takole: «O gospod V., ti nisi vreden, da si pod mojo streho, ampak rekel bom samo eno besedo in izpraznjena bo moja hiša.» Ker imam ravno pri rokah «krščanski» list «Slovenski gospodar» od 22. m. m., vam hočem pokazati, kako nesramno laže ta list, ki piše: «Orjunaška strahovlada je nekoliko pustila v Hudi jami, samo na Madžarsko pristojni V. še misli, da ga bo Orjuna rešila pred potnim listom. Opozarjamo oblast, da tega orjunskega tajnika izpraša, če je bil 1. junija med ubijalci v Trbovljah, koliko potnine je dobil za bojni pohod, kako je bil oborožen, kje ima sedaj karabinko, naboje in granate. Tak čarugac naj čimprej nastopi pot proti Budimpešti.» Pripomniti pa moram, da v Hudi jami nimamo orjunske strahovlade, ampak

«Pa ga niste — morda? Da bi ga bili vragal Vse najhujše mu privoščim.» — Razvnet je pograbil sekiro ter jo je zastavil v vrata, ki so se hreščaje odprla. — «Takole, vidite!» se je postavil pred zdravnika. «Zdaj me peljite k njemu, da ga potipljem, ako je še občutljivo njegovo grešno telo.»

«Pozneje, prijatelj! Najprej morate po orožnike.»

«Grem, da bo po vašem.» Zasukal se je in že je tekel skokoma navzdol proti vasi.

Čez dobro uro se je vrnil z načelnikom orožniške postaje. Spremljalo ju je nekaj fantov, ki so se jima iz radovednosti pridružili. Za vsak slučaj so se oborožili s palicami, orožniku se je svetilo na puški nasajeno bodalo.»

«Vi ste me pozvali,» je obstal pred zdravnikom na dvorišču, «govorite, kaj se je zgodilo!»

«Tacelj me je hotel umoriti. Zaprl me je v grobnico, da me pripravi na smrt. A sreča mi je prinesla rešitev.»

«Čuden je ta oskrbnik!» je menil orožnik. «Dolgo ga že opazujem, ni me iznenadila ta novica. — Toda na kakšen

način vas je zvalil v grobnico? Ali s silo ali z zvijačo?»

«Poverjeno mi je bilo važno opravilo — preiskati krsto pokojnega Julijana Valarona, ki je umrl pred desetimi leti. Prosil sem vstopa v grobnico, a oskrbnik mi ga je sirovo zabranil; na mojo ponovno zahtevo pa se je končno vdal, vedel me je pred grobnico ter mi izročil ključ. Podal sem se na grajsko pokopališče; naenkrat pa so zahreščala vrata. Tacelj jih je zaprl za menoj. Zdel sem se mu nevaren, ker je slutil, da zasledujem zločinca, ki je odprl krsto ter odstranil mrliča, kar sta storila oskrbnik in njegov tovariš; oba se nahajata pod ključem in pričakujeta našega prihoda.»

«Mrliča moramo najti — kmalu bomo stali ob njegovem grobu. Ako sta vaša jetnika v zvezi z zločinom, ga morata priznati in pokazati grob,» je trdil orožnik.

Podali so se v graščino. Molče so korakali po temnem hodniku, zdravnik je odklenil vrata, nakar so vstopili v grobnico.

«Tukaj je!» je zakričal Tacelj in planil proti zdravniku, stopajočemu na čelu. Zablistalo se je bodalo v roki neznanca.

nekdo izmed fantov je zamahnil s palico in orožje mu je odletelo v temen kot. Plaho se je umaknil za hrbet razjarjenemu oskrbniku, ki je šele sedaj zapazil orožnika v spremstvu vaščanov, njegovih sovražnikov.

«Kdo vas je klical?» se je zadril nad fanti. «No, če ste prišli, da me osvobodite, prav! Zato pa primite tega le,» je pokazal na zdravnika, «ta naju je zaprl ter zasluži kazen.»

«Tako je! Peljite ju na svetlo v kako sobo,» je rekel orožnik, «tam se bomo pomenili.»

Fantje so ju zgrabili ter ju vlekli iz grobnice, v sobo, katero jim je pokazal zdravnik.

«Izpustite naju,» je prosil Tacelj. Sklicujem se na postavo, pritožil se bom na višjo oblast.»

«Prosto vam, če imate vzroke in mirno vest. Na razpolago imate celo nekaj minut, da razberete svoje misli,» se je rogal orožnik. «Medtem si bom ogledal grobnico, nato bomo sestavili zapisnik.»

Namignil je fantom, da naj z njim vred zapustijo sobo, katero je skrbno zaklenil. «Stojte!» jim je ukazal potihó.

imamo S. S. D. U., ki dela v resnici v prid delavstva in ki še ni prav nič popustila, pač pa stalno pridobiva novih članov. Ako že hočete vedeti, gg. okrog «Slovenskega gospodarja», moram izjaviti, da nisem tajnik Orjune, pač pa tajnik S. S. D. U. Radi tega, ker sem bil dne 1. junija v Trbovljah, mi ne morete ničesar predbacivati. Bilo nas je več in tudi mnogo klerikalcev. Po vaešm receptu morate potem tudi klerikalce šteti med ubijalce. Višja oblast naj torej tudi nje preišče. Karabink, nabojev in granat mi ni treba predbacivati, ker nisem bil in nisem v posesti navedenega orožja in streliva. Ako mi bo oblast kaj dokazala, naj mi le izda potni list proti Budimpešti. Imam mirno vest. Če se zgoraj omenjeni g. B. ne spokori, objavimo še več materijala. Pisec dopisa v «Slovenskem gospodarju» se ni upal podpisati, kakor vam, evo, jaz dajem svoj podpis — Franc Vojtkovsky.

ČRNE ČEBELE.

(Dopis iz Središča.)

Zarko strune zagrmito,
 novo pesem svet naj zna,
 in drugam tud' razglasite,
 kaj v Središč' je novega!

Ker že oslom himno slave
 poje ponoreli svet,
 kaj ko bi o črnih čmelah
 tudi malo smel zapet'.

Čujte! «Čmele» te so lepe,
 tud' pastir je njihov črn';
 vse imajo črne fleke,
 pikajo pa bolj kot trn.

Torej naj se čast jim trobi,
 da čez hrib in dol doni;
 črnim čmelam se spodobi,
 ker za čmele» prem'je ni.

Čebelarska tale stranka,
 kak' gosposko le stoji!
 Groš jaz stavim, da enaka
 ji na svetu druga ni.

Kar pa najbolj ji pristojaj:
 «fejst» ima voditelja;
 poln do vrha je vse hvale,
 ker on črnice norit' zna.

Grdo gleda v druge pauje
 ino strašno se jezi,
 da se polnijo vsi drugi,
 a njegov se zdaj suši.

No, pa kaj nas vse to briga,
 žaba v mlaki če reglja,
 bik če tuli, osel riga
 al' če možek blebeta.

S časom bo postal mož samec;
 naj le dalje klepeta.
 Vsak zdaj vidi Središčanec:
 je napredna zmagala.

Zelided.

PRIHOVA PRI KONJICAH. Mnogo reči smo že povedali iz naše fare. Seveda na veliko jezo našega g. župnika. Pa kaj hočemo, resnica se sme povedati, čeravno v oči bode. Omeniti hočem danes eno izmed najbolj perečih zadev pri nas na Slovenskem. To je namreč bera, ki jo pobirajo gg. župnik, kaplan in nazadnje še organist. Tukaj pri nas je letos pobila toča dvakrat, tako da je ljudstvo že sedaj v velikih skrbeh za zimo. Draginja pa vsak dan raste. Pa pridejo župnik, kaplan in organist ter zahtevajo od ubogega kmeta vsak svoj delež. Ko bi taki gospodje imeli malo ljubezni do kmeta, bi tega ne delali. Posebno bi pričakovali obzirnosti od našega g. župnika, ki je med najbogatejšimi v naši zelo dobri fari. Vrh tega je lastnik veleposestva na Vranskem. To posestvo mu prinaša težke denarje. Če kdo ne verjame, povemo en primer, ki je marsikomu znan, vsem pa še ne. Bilo je lansko leto, ko je obhajal naš g. župnik svoj god. Povabil je več sosednih kaplanov in župnikov. Kmeta ni bilo nobenega poleg, ti so samo za volitve in bero. Ko so se kaplani do sitoga najedli in se okrepčali z rujnim vincem, so mu čestitali in dva od njih sta se izmuznila iz družbe ter zunaj pred župniščem glasno klicala: «živio, naš miljoner!» To se je slišalo po vsej vasi. Priče so na razpolago. Omenimo še našega g. kaplana. Ta človek je že vreden podpore od kmeta, ker kaplan je uboga para na svetu. Povemo samo to, da smo bili dolgo zadovoljni z njim, a zadnji čas pa ne več. Ko je nastopil tukaj pri nas službo, je bil za vzgled celo svojemu predstojniku. Ustanovil je razna društva, ki jih prej

ni bilo, za kar mu gre vsa čast. A zadnje čase je nenadoma začel brez potrebe rovariti proti nam naprednjakom. Zato mu danes svetujemo: «Pustite to, g. kaplan, in spet si bomo prijatelji.» Tudi na organista ne smemo pozabiti. Sin je bogatega kmeta in zato ni lepo, da pobira bero tudi po revnih hišah. Seveda drugega plačila nima, pa pobira. Zakaj mu g. župnik ne izplača njegovega deleža v denarju. Naj bo za enkrat dovolj. V imenu vseh napredno mislečih kmetov — prihovški faran.

Kmetijski pouk

SPRAVLJANJE LETOŠNJEGA KROMPIRJA.

Letošnji krompir je podvržen gnilobi. Veliko krompirja je že pognilo v zemlji, veliko ga bo pa še v kletih, ko bo že spravljeno. Po njivah so mestoma celi grmi krompirja segniti, tako da ni kaj ven vzeti. Vzrok tej boleznij je mala krompirjeva glivica, ki se je slično kakor žitna rja pojavila letos vsepovsod in se hitro razširila vsled nestanovitnega in mokrega poletnega vremena.

V takih letih je treba pri spravljanju krompirja silne previdnosti, da nam še to ne segnija, kar bomo spravili. Potrebna pa je ta previdnost iz dveh vzrokov. Prvič, ker je krompir že nakažen in podvržen gnilobi, in drugič, ker so naše korenke kleti večinoma slabe in premalo zračne. Naše kleti so vlažne, zatohle, in to je njih glavna napaka. V takih kletih se gniloba naprej pase in širi, in tako nam napravi ogromno škodo, ki je za naše kraje toliko hujša, ker je krompir naš glavni pridelek in naš vsakdanji živež.

Mnogi kmetovalci so krompir že izkopali. Večji del ga je pa še v zemlji. Naša dolžnost je, da po možnosti preprečimo nadaljnje prodiranje krompirjeve gnilobe po naših krompirjevih shrambah.

Letos je nujna potreba, da kleti za krompir najskrbneje pripravimo. Pred vsem je potrebno, da jih osnažimo in dobro prezračimo. Priporoča se, da nezdrave in zatohle kleti razkužimo, in sicer s tem, da zažgemo nekaj žvepla in da klet v tem času tesno zapremo.

ma, ko so se nekoliko oddaljili od vrat. Rahlo je pošepnil nekaj zdravniku, s katerim sta se vrnila poslušat, kaj da bosta medtem uganila oskrbnik in njegov tovariš.

«Najina usoda je zapečatenal» je vzdihnil neznanec. «Ti, Tacelj, si jako nespreten in kratkoviden človek. Zakaj sem te poslušal!»

«Kdo te je silil? Ti si povzročitelj — jaz nisem začel. Zdaj bi rad krivdo zvalil name, a povem ti odkrito, da bom govoril — resnica mora na dan.»

«Izdajalec! Zadavim te — tukaj na mestu — poginiti moraš, preden boš zinil kako besedo!» — Kot jastreb je planil na oskrbnika, njegovi prsti so se mu zariili v debeli vrat; pokleknil mu je na prsi ter ga neusmiljeno tiščal in davil.

«Pomagajte!» se je zvijal Tacelj.

«Orožnik — fantje, pomagajte!»

«Tako, tako,» je orožnik vstopil s fanti. «Primite ga, zvežite mu roke!»

Z veseljem so fantje izvršili njegov ukaz. Tujec se ni upiral, vedoč, da se toliki premoči ne more ustaviti. Trepetaje je gledal Tacelj zvezanega tovariša, pričakovaje, da bo tudi njega zadela enaka usoda.

«Gospod oskrbnik, pozivljam vas, da nemudoma izpoveste resnico,» se ga je lotil orožnik. «Povejte odkrito in brez zavijanja: kdaj ste izpraznili krsto, kam ste pokopali mrliča in zakaj ste to storili?»

Oskrbnik je pogledal tovariša in je trdovratno molčal. Zbal se je njegovih groženj, ako izpove resnico, zato tudi na ponovno vprašanje orožniku ni odgovoril.

«Krivi ste, vaš molk je govoril,» ga je obsodil orožnik. «Vi ste odstranili mrliča, ker se ne morete zagovarjati. — Fantje, pripravite palice, dve minuti sta zločinca v vaši oblasti.»

Zavihteli so debele palice in težki udarci so padali po hrbtu trdovratnega oskrbnika. Nekaj jih je obstopilo neznanca, ki se je prestrašen pritiskal k zidu, po vsakem udarcu se je obrnil na drugo stran.

«Pustite me, saj bom povedal...»

«Nehajte,» je zapovedal orožnik. Govoril bo.»

«Vse bom povedal, zdaj je vseeno, če priznam ali tajim.» Proti zdravniku pa je s strupenim pogledom zajavkal: «Vi ste nevaren človek.»

«Pa še kako nevaren!» je menil zdravnik. «Kdo pa je grozil ter izvabljal denar iz gospe Amaliije? Kdo je hotel škodovati ugledni Kočnikovim družini ter uničiti njeno srečo?»

«Kdo?» je osupnil vsled nenadnega razkritja. «Ali jaz?»

«Vi, vi! Vi tudi veste, kje se nahaja truplo pokojnega graščaka Julijana Valarona, umorjenega pred desetimi leti? Tajiti ne morete, pozna se vam na obrazu...»

«Vem. Pokazal bom njegov grob. Pojdimo!»

«Kam?» je vprašal orožnik.

«V gozd pod graščino.» je odgovoril tujec. «Tam bomo našli grob. Razvežite mi noge.»

«Izpolnite mu željo,» je pomignil orožnik. «Tudi Tacelj pojde z nami, zvežite mu roke. Peljite ju oprezno, ker lopova mislita na beg.»

Fantje so izvršili povelje; gnali so ju previdno na dvorišče, kjer je pravkar obstala kočija, iz katere je stopil glavar Kočnik z gospo Justino, ki se je vsa sreča na oklenila zdravnika, svojega soproga. (Dalje prihodnjič.)

S tem pomorimo gnilobne glivice in plesni, ki jih ne manjka v teh kletih. Skrbimo dalje za potrebno zračenje kleti, da ostane bolj suha. Okna in line naj se po potrebi odpirajo, da prihaja zdrav zrak notri. Skrbeti je dalje, da so tla suha. Če treba, naj se napravijo za krompir leseni odri, da bo na suhem.

Izkopan krompir je skrbno prebrati in je nagnitega ločiti od zdravega. Preden ga spravljamo v klet, ga je razgrniti najprej na podu ali kjerkoli po tleh, da se do dobrega osuši. Prav je, da leži nekaj dni tako razgrnjen. Po možnosti je prepričati, da se nam v kupu ne segreje in spoti, ker je tako počenje najbolj kvarno za krompir v takih letih. Dobro osušen in obležan krompir naj se stavi po malem v večje kupe, če nam manjka prostora. Res je, če tako spravljani krompir plastoma poštopamo z apnenim prahom, ker ga apno varuje pred vlago in gnilobnimi glivicami.

Letos nam lahko krompirjeva gniloba povzroči največjo škodo, če ne bomo ničesar ukrenili. Lahko se marsikomu zgodi, da ga mu bo zmanjkalo za jed in za seme. Bodimo tedaj skrajno previdni in storimo vse, ker se da, da zabranimo pogubno razširjenje krompirjeve gnilobe.

Na njivah naj se gnil krompir pobere in uniči!

JESENSKO GNOJENJE LUCERNE.

Kar je pšenica med žitom, to je lucerna med deteljami za vse tiste kraje, kjer nam ta detelja dobro uspeva. Zlata je vredna. Nobena druga detelja ji ni kos in z nobeno deteljo nam ni tako ustrezno po krajih, kjer manjka travščine, kakor z lucerno. Lucerna trpi leta in leta in bi lahko dajala še bogatejše košnje, ako bi ji bolj pogosto gnojili. Ta detelja pa tudi zasluži, da ji redno gnojimo, ker je zelo hvaležna za gnojenje. Lahko tr-

dim, da se pri nobeni detelji gnojenje tako ne izplača kakor pri lucerni. Vredna je, da ji vsako leto postrežemo z gnojenjem, ker jo na ta način veliko lažje vzdržujemo pri tisti hitri in bujni rasti, ki je tej rastlini lastna in ki jo omogoči, da nam daje tudi po 4 košnje na leto, če jo pravočasno kosimo. V polni moči nam daje lucerna tudi po 90 do 120 metrskih centov krme na 1 ha ali pa 9 do 12 metrskih centov na 1 mernik posevke. Če ji pa manjka gnojila, daje na polovico manj in trpi tudi krajši čas. Lucerna, ki jo poznamo samo ob košnji, prej in slej pa za njo premalo storimo, nam hitro odpove, ne glede na to, da nam daje v takem primeru tudi veliko slabše košnje, posebno v poznejših letih.

Pri lucerni moramo dosednji način gnojenja sploh izpopolniti, da bo več uspeha. — Pripravna za njo so posebno umetna gnojila, ki jih je že jeseni raztrositi, da pridejo sprič globokih korenin do popolnega učinka. Kot izvrstno gnojilo se priporoča po dosedanjih izkušnjah zmes Tomasove žindre in kalijeve soli ali pa kajnita. Tomasova žindra ji ugaja zaradi fosforove kisline in apna, kalijeve soli pa zaradi kalija. Če gnojimo vsako leto, lahko znižamo potrebno količino teh gnojil. V tem primeru vzamemo za 1 ha 300 kg Tomasove žindre in 150 kg kalijeve soli ali za en mernik posevke 30 kg Tomasove žindre in 15 kg kalijeve soli. Umetna gnojila kaže raztrositi po prvem snegu, ki navadno skopni in potegne seboj raztrošena gnojila. Domačega gnojila imamo premalo za lucerno. Resnica je pa tudi, da nam domač gnoj močno pospešuje rast nevršnih trav, ki izpodjedajo lucerno, če se med njo vgnezdijo. Lucerni je močno gnojiti posebno v drugem in tretjem letu, ko nam daje najboljše košnje. Čim več nam daje pridelka, bolj ji moramo gnojiti, da nam prehitro ne opeša. Ugodni uspehi gno-

jenja se ne kažejo samo pri lucerni, ampak tudi pri živini in pri boljšem gnoju, ki ga dobimo po tečnejši krmi.

Prosveta

p. Naše in češkoslovaške šole. Dobra šolska politika je vsaki državi nujno potrebna. Uradni podatki o stanju šolstva kažejo, da Jugoslavija po številu svojega prebivalstva (12.055.715) v pogledu visokih in srednjih šol precej zaostala za Češkoslovaško, ki ima 13.613.172 prebivalcev. Kar se pa tiče sirovinskih in praktičnih šol, pa se s slovanskimi brati na severu sploh še ne moremo meriti. Število meščanskih šol, ki ustvarjajo kulturne temelje med širokimi sloji naroda, znaša pri nas 89, a v Češkoslovaški 1564. Velika je razlika tudi v pogledu gospodarskih šol, katerih je pri nas okrog 70, a v Češkoslovaški nad 500. Najbolj pa zaostajamo v pogledu ljudskih šol. Teh se nahaja v naši državi 6747, a na Češkoslovaškem 13.633. Na prosvetnem polju nas čaka torej še obilo dela in bo treba doprinesti še mnogo materialnih žrtev, da bo šolstvo pri nas takšno kakor v drugih kulturnih državah.

ZANIMIVOSTI IZ SVETA.

Med najmanjšimi otoki v Evropi je otok Wallafea, ki ima samo sto prebivalcev.

Na veliki angleški razstavi v Wembleyju se nahaja tudi plesna dvorana, v kateri lahko pleše 10.000 oseb.

Prve torbice za patrone je imela leta 1620. pehota švedskega kralja Gustava Adolfa.

Priporočajte in širite „DOMOVINO“!

Anton Stražar:

Zgodbice iz vrhovske fare

VII. Eden za drugim iz tega sveta.

V tem zadnjem poglavju preidem za celih sedem let naprej. Znova je bila nedelja Marije Magdalene. Ker je bil lep dan, sem se napotil tudi jaz v Vrhovje k slovesni deseti maši. Ko sem bil v cerkvi in so moje oči zrle Lovrove podobe, ki so na cerkvenem oboku nad oltarjem, so bile moje misli vse drugod. Tudi pri pridigi sem bil ves raztresen; komaj sem vedel, da se nahajam v cerkvi. Pridigar, ki je bil na prižnici, ni bil dobri »gospod Primož« — njega že krije zelena ruša pet let na Sv. Planini nad Vačami. Kje pa je slikar Lovro? On počiva že tudi tretje leto na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu. Koščena starka smrt mu je izrgala čopič iz rok v najlepši dobi njegovega življenja, v starosti 24 let. Kaj bi bila še vse ustvarila njegova spretna roka in ustvaril njegov um! Misli so se mi vse povprek vrtile v glavi. Po cerkveni slovesnosti sem šel v gostilno k »Maselčku«.

Ko sem stopil v gostilniško sobo, je bilo notri že polno pivcev. Oštir Janez se je kaj pridno sukajl okrog gostov. Naročeno pivo sem hitro izpil in mislil sem že oditi, ko vstopi — kdo? — sam očka Štefic. Očaneček se je že močno postaral, ahi vendar se ga je koščena znanka izogibala.

»Hejo, očka, ali ste še na svetu, ali boste kaj pili?« Možiček se ozre, kdo ga kliče; ko

me ugleda, pride k meni, me nekaj časa ogleduje, pa spregovori:

»Si ali nisi tisti Tone, prijatelj slikarja Lovra? Veš, domislil sem si, da sta bila ravnopri tej mizi skupaj; on je bil takrat ženin, ti si pa bil »na urlaubu«. Še piti sta mi dala takrat. Kako se je vse presukalo od takrat! Lovra ni več, pa tudi »gospoda Primoža« ne — šla sta drug za drugim na oni svet. Kaj se hoče! Veš, sedaj imamo drugega fajmoštra, ki pa je ves drugačen — kakor noč pa dan!«

Oštir Janez je medtem postavil pred Štefica »ta žganega«, ki sem ga jaz poklical za njega. Možak je srknil malo nato pa nadaljeval:

»Kakor že morebiti veš, se je rajnki Lovro zagledal v Trdinovo Katrico. Ker sta bila malo »preveč na okol« — kaj bi pravil nadalje take čenče — je kazalo, da bo otrok prišel na svet. To je grmel Trdin! Kar od doma jo je morala pobasati Katrica, šla je k teti dobi za Savo. Preden jo je vzel Lovro, je bil že otrok. Pa kaj to! Samo da jo je vzel. Le stara grča Trdin jima ni nič pomagal, ko bi jima bil lahko.

Tudi rajnki »gospod Primož« so imeli težave. Saj veš, da je požrešna Avstrija hotela vse pobrati od ljudi: živež, zvonove in denar. Naš fajmošter pa niso hoteli biti za agenta, da bi od ljudi vlekli denar za vojno posojilo. Zato so jih upokojili.

Dobili smo novega fajmoštra Belokranjca. Z žalostjo smo se poslovili od dobrega »gospoda Primoža«; takega ne bomo imeli kmalu! Tam na Sv. Planini je siromak padel in se ubil.

Kako pa se je godilo Lovru, pa sam bolje veš, ker si bil bliže njega. To vem, da »z rožcami ni imel nastlano«. Saj pravim, dobrih in »lušinih« ljudi kmalu zmanjka. Ta naš novi fajmošter, ki pa ni za nobeno družino in je skopuh, da bi vse skupaj pograbil, ta se nas pa drži kot »klop« ...

Vidiš, Tone, veliko se je predjalo v tem času; še cesarja je zlodej odnesel. No, da je le vojna enkrat minula — to sem si dobro zapomnil. Velikokrat sem moral mrzel živček držati v ustih, ali pa kaditi listje in pelin. Je res tako, kot se poje v tisti pesmi:

Človeško življenje
pač hitro beži —
kot ptica letišča
in voda dereča.
Gre eden hitreje,
gre drugi pozneje ...

Očka je še enkrat nagnil iz frakeljna in postavil praznega na mizo. Zazvonilo je pol-dne; oštir je stopil sredi sobe in molil angelovo čiščenje. Po molitvi sem odšel nizzdoli proti domu. Po poti gredoč med njivami in po gozdiču sem premišljeval z žalostjo v srcu o Lovru in »gospodu Primožu«.

(Konec.)

ZABAUNNIK

Okostja praživali v puščavi Gobi

Amerika se po vojni z vso vnemo posveča zemljelovju in je med drugim poslala družbo učenjakov pod vodstvom profesorja Andrews-a iz New Yorka v notranjo Azijo, kjer so po sklepanju na podlagi zemljelovskih preiskav upali odkriti ostanke živali iz pračasov. Ekspedicija je potovala preko Pekinga-Kalgana z avtomobili in dromedarji po puščavi Gobi, dokler ni kenčno ob vznožju gorovja Altai ob robu puščave Gobi (Mongolija) v neki suhi rečni strugi naletela na prve okamenele ostanke kosti.

Nadaljnja kopanja so odkrila velikanski plen. Poleg 70 posameznih lobanj so našli 14 celotnih okostij od dinosaurijev in več kot tucat okamenelih jajec z deloma dobro ohranjenimi lupinami.

V jajcih so se videla okostja dinosaurijevih embrijev, ki so se jasno po beli barvi razločevala od ostale rdeče okamenele snovi. Jajca so ležala samo nekaj centimetrov od ogromnega dinosaurijevega okostja v isti zemeljski plasti. S tem je prvokrat podan znanstveno neoporečni dokaz, da so se te ogromne praživali razplojevale iz jajec. Velikost teh po geološki (zemljelovni) cenitvi okrog 10 milijonov let starih jajec znaša 20 cm pri 15 cm premera. Oblika je enako podolgasta, kakor prevladuje še dandanes pri reptilijah. Lupine so 3 do 4 cm debele. Skupaj z okostji različnih velikosti podajo te najdenine v Mongoliji popolno sliko razvoja dinosaurijev od jajca do doraščenejšega stvora, ki je dolg skoro 25 metrov.

Izkopavanje okostja dinosaurija, ki je za časa svojega življenja bil 25 metrov dolg

V neki mlajši zemeljski plasti poleg so našli okamenele ostanke živali, ki je bila najbrže predhodnik današnjega nosoroga in kateri so dali ime baluhiterij (baluchitherium). Ta žival, visoka 8 metrov, je največji doslej odkriti sesalec. Starost tega okostja se ceni na 3 milijone let. Uživale pa so te živali le rastlinsko hrano, pri čemer je pač obed, ki je tehtal le nekaj ton, bil neznamenit zakusek. Danes pri današnjem rastlinstvu bi takšne živali ne mogle živeti. Saj je morala ena taka žival obrgosti cele gozdove, da se je nasitila. Najdba tega okostja v Mongoliji pa dokazuje obenem, da so danes tako mrtve puščave notranje Azije morale imeti takrat nad vse bujno rastlinstvo.

Lobanja baluhiterija, največjega doslej izkopanega sesalca pračasov.

Približno tako obliko telesa je moral imeti 8 metrov visoki baluhiterij.

U zatišju Gorjancev

(Napisal Fr. Zagorc.)

Izza smrekovih vrhov so se prisvetili žarki jutranje zarje. Solnce izroča prvi pozdrav cerkvi sv. Miklavža vrhu Gorjancev. Po vejah je zašumelo, lena ptica se je zbudila in leti preko širnih poljan rodovitnega krškega polja. Razen gostolenja drobnih ptic ni čuti glasu.

Nedelja je. Gospodar hiti s svojo družino k cerkvenemu opravilu. Lično opravljena dekleta in čvrsti fantje stopajo v rednem koraku proti farni cerkvi. Tu se zbera, razgovarjajo prosto o novostih in poslušajo razglase občinskega razglašalca. Prost je narod in svoboda plove med njim. Toda čuj! Ali je bil dolenski kmet svoboden v 15. in 16. stoletju? Ali je smel prosto iti po polju, v mesta, trge in vasi? Ali ga ni često zasacila roka krvoločnega sovraga Turka?

Kje so trupla naših pradedov, ki so morali kloniti tilnik krvoločnežu? Davno jih že krije slovenska zemlja, in od njih ni niti prahu več, a ostal je še spomin v ljudski govorici. Zal, reka Krka, da ne moreš povedati, kaj se je godilo ob tvojih bregovih in žal vam, vrhovi Gorjancev, kjer so se iskri

plameni kresov in naznanjali prihod sovražnika.

V zatišju gorskega ozemlja Gorjancev so še spomini starih graščin, kakor Gracarjev turn, Prežek, Vrhovo, Pleterje, Kostanjevica in drugi, kjer je iskalo prebivalstvo nekoč zavetja.

Tu so se pojavljali nekoč tudi hajduki in ljudje so v strahu pred njimi postavljali na svoje prage vino v škafih ter meso in kruh v jerbasih. Vodja neke takšne hajduške drhali se je izrazil: «Če bi imel 200 takih junakov kakor sem jaz, pa napadem Ljubljano.» Cerkev sv. Miklavža vrhu Gorjancev jim je bila zavetje. Zgodovinar Valvazor pripoveduje, da so sosesčani iz strahu pred hajduki sneli iz stolpa zvonove, vzeli iz omar mašne obleke in jih odpeljali v St. Jernej. Kadar je imel gori duhovnik sv. opravilo, so peljali z njim zvonove in obleko ter po končanem opravilu vsakokrat zopet odpeljali. Ker so pozneje hajduki zaganjali v to cerkev konje, ugrabljeno goved in ovce, se v nje ni več vršila služba božja do novejših časov.

Se huje kakor tej se je godilo cerkvi svete Jere vrh Gorjancev, kjer je sedaj Trdinov vrh (1181 m). To so hajduki skoro popolnoma razrušili, kar je vidno še sedaj. V ne-

posredni bližini rimsko-katoliške cerkve svete Jere, je stala grško-katoliška cerkev sv. Ilije. V prejšnjih časih se je ob določenih nedeljah in praznikih v obeh cerkvah opravljala služba božja, in sicer v rimskokatoliški v latinskem, v grškokatoliški pa v staroslovenskem jeziku. Po cerkvenem opravilu so večkrat nastal prepiri med rimskimi in grškimi katoliki. Zaradi tega so opustili cerkvena opravila, in ker niso cerkvi popravljali, sta počasi razpadali.

V cerkvi sv. Miklavža se sedaj zopet vrši maša. Vsako leto pohiti tja v poletnem času mnogo izletnikov.

Ne daleč proč se nahaja tako zvani «krvavi kamen», na katerem je vklesana letnica 1687. in črke I. H. I. O tem kamnu se pripoveduje, da sta našla tamkaj smrt orjaška fanta — Hrvat in Slovenec, ki sa se sešla na razpotju ter sprla zaradi ljubice. Prvi je ustrelil drugega in potem še samega sebe. Nekateri trdijo, da se je tu vršil spopad med hajduki in domačini. Razširjena je tudi pravljica, ki trdi, da so zakopali hajduki ondi dva mladeniča in deklico do vratu ter jim potem odsekali glave. Kri teh nesrečnikov je močila kamen, ki stoji še sedaj na onem mestu ter se imenuje zato «krvavi kamen».

H koncu še omenjamo, da te živali niso največje od doslej odkritih. Nemci so že l. 1912. odkrili v Tendaguru v Afriki okamenela okostja, moč temi eno 35 metrov dolgega gigantosaure. Okostje večje praživali, nego je bila ta, doslej še ni najdeno.

Lov na povodne konje

Tažko je kakšen lov zvezan s tolikimi zanimivostmi, pa tudi s tolikimi nevarnostmi kakor lov na povodne (nilske) konje v afriških veletokih. Neki angleški lovec poroča o tem iz Utete v pokrajini Tanganjika nastopno:

Ljudje, ki so videli povodne konje samo v ujetništvu, jih smatrajo za lene in ravnodušne stvore. Te lastnosti ima povodni konj le na suhem, dočim je v afriških vodah zelo živahen in spreten kot podlasica. V reki Rufugi v pokrajini Tanganjika so se povodni konji tako razmnožili, da so milje in milje daleč uničili nasade domačinov-zamorcev. Zato lovci le koristijo, če pobijejo mnogo teh živali. Nedvomno najbolj napet lov na svetu je, preganjati povodne konje med deročimi vodopadi na izredno lahkih zamorskih čolnih, tako zvanih kanu. Opasnost tega sporta si lahko predstavljate, ako veste, da so kanuji domačinov prave orehove lupine, izdolbljena drevesna debela, ki na valovih silno nesigurno plešejo sem in tja.

Rufugi je deroča reka, široka preko enega kilometra, polna peščenih plitvin in deročih padcev; v reki živi nešteto krokodilov. Najmanjša nerodnost more čoln obrniti ali ga pa zanesti v nepravo smer. Toda lov odškoduje za vse nevarnosti. Na vsakem ovinku rek se vidijo cele črede povodnih konj, ki se v skupinah po 50 do 100 igrajo z vodo in krulijo. Čim zagledajo čoln, se potopijo in nekaj časa se vidijo samo trioglati črni konci njihovih ušes in dve komaj vidni točki, njihove nozdrvi, ostanejo kot cilj, toda tudi ti samo dve sekundi, potem pa se potopijo popolnoma. Toda čeravno povodni konj lahko hodj na rečnem dnu ali plava pod vodo, mora vendarle večkrat na vrh, da dobi zraka. In to je pravi trenutek za lovce. Meriti se mora naravnost na gobec, kajti koža je

debela kakor oklep in odbija krogel. Če je ogromna žival enkrat ranjena, začne metati vodo več metrov visoko v zrak ter se bo potopila pod čoln, da se obrne in pošlje čolnarje h krokodilom, ki s svojimi okroglimi očmi že prežijo na plen.

Povodni konj more čoln tudi zagrabit s svojimi krepkimi čeljustmi in ga zdrobiti. Ako se zrodi lovcu nesreča, da pade v vodo, je

najboljše, kar si more želeti, hitra smrt z utonitvijo, ker sicer ga živega strga sto in sto krokodilov. Čim je povodni konj usmrčen, se začne takoj potapljati, če ga ne ujamejo s kopjem na vrvi in izvlečejo. Ako je enkrat pod vodo, sta izgubljeni dragocena kost in koža, kajti krokodili ga pod vodo takoj požro. Da se to ne zgodi, mora biti lovec izredno spreten. Meriti, streljati in prijeti plen s kopjem na vrvi, to sme trajati samo pet sekund. Zato zahteva lov na povodne konje dobre oči in močne živce.

Pomoč je lahka.

«Čujte, natakari, ta pečenka je tako trda, da je ne morem niti razrezati.»

«Tako vam bom prinesel ostrejši nož.»

Pod cerkvico sv. Miklavža na pobočju Gorjancev je zelo strma pot, katero so nekoč imenovali nemško «Hochstrass», kar je ljudstvo izpremenilo v «Oštras». Ob vznožju Oštrasa je bister studenec, v čigar neposredni bližini je nekoč sameval star oglar, ki je vedel mnogo povedati o skrivnostih gorskega zatišja. Ljudstvo ga je zaradi tega vzljubilo in je rado zahajalo v njegovo borno kočjo.

Med drugim je pripovedoval tudi o jezeru, ki se je baje nahajalo nekoč onostran cerkve sv. Miklavža, ki je pa sedaj izsušeno. Tu so imele svoj rajski vrt gorske vile, ki so pomagale ljudem in dajale pastirjem zdravilna zelišča. Neki pastir je bil nepreviden in jih je izdal, kar je bilo zanj usodno. Ko je nekoč pasel pri jezeru svoja voliča, se je nenkrat pogreznil v globočino, voda je pljusnila, pogoltnila pastirja in njegova voliča ter uničila vilin dvor. Jezero je izginilo in sedaj je tamkaj močvirna košenina. Mnogo let pozneje je ob hudem deževju prinesla voda pri omenjenem studencu dvoje volovskih rogov, o katerih so trdili, da so oni pogreznjenih voličev.

Ako korakamo od omenjenega studenca dalje ob pobočju Gorjancev, pridemo v vas

Stranj pri Gorenjem Vrhpolju. Ob prihodu ugledamo na levi strani visoko staro poslopje ob vodi, ki goni veliko žago. Poslopje je sedaj last pleterskega samostana. Pred več leti je tu gospodaril neki Jože Rangus, vulgo Banačev Jože, ki je kot slikar-samouk slovel daleč naokoli. Ta je naslikal na veliko štirioglato desko smešnoresen prizor «zadnjega turškega napada». (Preris tega je v osnovni šoli v Št. Jerneju.) Slika kaže nekdanjo graničarsko stražnico v kočljivem trenutku, ko so jo napadli v Turke oblečeni hajduki. Dogodek pa nam pripoveduje napis, ki ga je izvršil ta «umetnik» pod sliko, takole:

«V letu 1829. je 16 turških graničarjev po Dolenjskem prišlo ropat. Neke nedelje 16. avgusta na večer so prišli tudi v grenčvahnico stražnico, kasarno v Gor. Vrhpolje k Rangusu. Nekdo izmed graničarjev je bil obstreljen, drugi je moral bertijo pokazati in korporal je bil iz strahu skočil skozi okno. Ta beli Kranjec je moral razbojnikom kazati pot do Vrhpolja; klóbuk je zato dobil iz Černeče vasi, Sintič. Ta obstreljeni Rutar, drugi Tajčman, tretji Štefan je bil ušel. Raubkomandant je bil v rdečem plajšču in kapi, Pierre Susa pr. 40 let star, drugi eni so bili

Prestavljeno mesto

Prestavljanje posameznih celih hiš je poskus, ki se je že često posrečil. Prenos celega mesta brez vsake poškodbe pa je ostal prihranjen praktičnim Američanom. Ako bo kateri naših izseljencev imel kdaj priliko potovati v Zedinjenih državah po državi Ohio južno od jezera Erie, naj pogleda skozi okno kupeja, kadar bo sprevodnik zaklical Osborn. Zagledal bo lepo majhno mesto s čednimi hišami, ki stoje med velikimi vrtovi in senčnatimi drevoredi. Malokomu se bo zdelo verjetno, da je velika večina teh hišic, ki tako prijazno krasi zeleno okolico, bila sem prenešana. Osborn, ki ga vidiš iz vlaka, izgleda kot novo mestece, a je vendar staro. Pred kakima dvema letoma je bil Osborn kraj, ki je štel nekaj tisoč prebivalcev in se je nahajal v dolini reke Mad, kako poldrugo miljo oddaljen od današnjega mesta. Tam bi bil še danes, ako bi se ne zgradil v dolini ogromen nasip preko reke Mad. Po izvršitvi nasipa bi namreč ostal Osborn vzadaj v kotlini, izpostavljen vsaki poplavi.

Gradbena oblast je plačala lastnikom za njihova zemljišča in njihove hiše, ki bi se morale podreti, sicer prav čedno odškodnino. Kljub temu pa to ni bilo po volji meščanom, ki so ljubili svoja stara bivališča, svoje stare sosede in svoja stara ulična imena. Zasigurali so si za to dovoljenje oblasti, da lahko kupijo mesto nazaj kot celoto. V to svrhu se je osnovala posebna družba, ki je celo mesto prevzela. Prvi korak nove družbe je bil nakup odgovarjajočega velikega zemljišča, okrog poldrugo miljo oddaljenega od starega kraja. To zemljišče, ki naj bi bilo selišče za novi Osborn, se je izravnilo, napravile so se ceste, položili vodovodi, še preden se je sploh zgradila ali pa prenesla kakšna hiša. Od 230 stanovanjskih hiš v starem Osbornu so jih 175 spoznali kot dovolj trdne za prenos; v resnici pa so jih mogli prepeljati 225 brez vsake poškodbe. Za velikanski prevoz so bili potrebni štirje tovorni vlaki, vlačilni motorji in drugo.

Delo se je vršilo prebližno takole: Najprej se je na ozemlju med starim in novim Osbornom zgradila cesta, potem pa so hiše drugo za drugo s posebnimi pripravami pre-

močno stari, 2 pa mlada. — V spomin izdelal in zapustil Jože Rangus, star 68 let, v letu 1875.

Od tu pridemo v Št. Jernej. Ta vas še ni nikdar toliko strahu doživela kot v nedeljo 16. avgusta leta 1829. Kakor blisk se je bila raznesla novica o dogodku pri Rangusu. Za Turke se izdajajoči razbojniki so se bili povabili tudi v goste k župniku Martinu Raku. Zjutraj usodnega dne je namreč visel na velikih župnijskih vratih list, ki je naznanjal, da pridejo zvečer Turki ropat in plenit župnišče. Strah, grozovit strah se je bil polotil prebivalstva. Znanj so jim bili kruti napadi divjih Turkov iz povesti svojih dedov in babic, starejši rod jih je doživel tudi sam.

Več stoletij zapored so bili strašna šiba slovenskemu kmetu, zlasti dolenjskemu, kajti nevisoki Gorjanci ga niso mogli ubraniti pred krvočelniki, druge pomoči pa ni bilo od nikoder. Habsburško-nemški vladarji se niso brigali za ubogo slovensko ljudstvo. Toda tudi turška povodenj se je unesla. Že davno je bilo za vedno odklenkalo večjim turškim pohodom, vendar so se še večkrat pojavila krdelca turških in poturčenih roparjev v naših slovenskih krajih. Kesenje pa se

vidno dvigali in postavljali na ogromne za to pripravljene vagone ter jih prepeljavali z vlačilnimi motorji. Da to delo ni bilo lahko in da je zahtevalo neverjetne spretnosti, je jasno. Prepeljane hiše so postavljali v enako lego, kakor so bile v starem mestu.

Posebno originalna je bila ta sprememba mesnega ozemlja zato, ker ves čas med prestavljanjem hiš družinsko življenje prebivalcev skoro ni bilo nikdar moteno. Prebivalci so običajno zajtrkovali, obedovali, večerjali in spali v hiši, medtem ko so bili na poti v novo domovino. Gotovo je bil neobičajen pogled, ko so istočasno tri ali štiri hiše počasi lezle za vlačilnimi motorji po cesti, pri čemer so stanovalci iz gornjih oken gledali in se zabavali, kakor da se ne dogaja nič posebnega. Celo trgovine so med potjo poslovale. Tako je neki trgovec med prevozom jako uspešno vršil razprodajo.

Stroški prevoza Obsorna, za kar sta bili potrebni skoro dve leti, se cenijo na okroglo 200 tisoč dolarjev. Za srečne prebivalce je bil prevoz nedvomno dobra kupčija, ker so svojo lastnino od omenjene družbe dobili dokaj ceneje nazaj, kakor pa je znašala odškodnina, ki jo je izplačala država.

Urag obsedel deklico

Italijani veljajo še danes kot najpobožnejši med vsemi evropskimi narodi, obenem pa slavijo tudi kot najpraznovornejši med civiliziranimi narodi. Primerov italijanskega vraževerja, ki se dogajajo dnevno, imamo nešteto. — Tu hočemo navesti neki posebno značilen primer, ki se je zgodil pred nekaj tedni v vasi Reggiolu. Tam je namreč v zadnjem času zbolela neka deklica Klementina Magini na zelo redki bolezn, katero so preprosti seljaki označili za satansko. Ti preprosti ljudje so bili trdno prepričani, da je sam vrag v lastni osebi zlezal v nesrečno Klementino, ki jo je potem pričel mučiti na ta način, da ji je zmešal govorico in zvijal telo, pri čemer je deklica krvavela pri ušesih, nosu in ustih.

Vse to je zadostovalo, da so kmetje (tako mislili na vrage, in namesto da bi poiskali dobrega zdravnika, so odvedli nesrečnico k svojemu župniku. Ker sam župnik ni bil v

stanu, da prežene «satana» iz dekličinega telesa, se je osebno obrnil za pomoč k svojemu predpostavljenu škofu. Škof, ki ni bil baš uverjen, da je stvar tako vražja, kakor izgleda, je svetoval župniku, naj pokliče zdravnika. Preden je do zdravnika prišlo, je deklica nenadoma zopet ozdravela. Sedaj so tamošnji kmetje za trdno prepričani, da je deklici pomagal škof in jo rešil peklenškega duha.

Zanimivosti iz sveta

Na veliki angleški državni razstavi v Wembleyju je razstavljen tudi mikrofoni, s pomočjo katerega se čuje letanje muhe kot močan šum.

Skoro polovico celokupne vodne sile na svetu poseduje ameriška država Kanada.

Učenjaki so ugotovili, da se nahaja na svetu okrog 200 takih rastlin, katerih soki vsebujejo sladkor.

Lastovke letajo pri lepem vremenu visoko, pri slabem pa nizko, ker letajo v isti višini tudi žuželke, s katerimi se hranijo.

V svetem pismu se imenuje pes nič manj kakor trintridesetkrat.

Prva tobačna tovarna v Nemčiji je bila ustanovljena leta 1862. v mestu Dresdenu.

Najstarejše drevo na svetu

se nahaja v Utah (izgovori Jute), ki je ena Zedinjenih držav Severne Amerike. Obseg tega drevesa meri devet metrov. — Naravoslovci zatrjujejo, da je drevo staro okrog

6000 let. Kako ogromno je to drevo, se vidi iz tega, da je odrasel človek, ki se nahaja v njegovem vejevju, napram njemu majhen neznačen stvar.

je dogajalo le, da so se razni zločinci, združeni v tolpo, nadedli nekaj živopisane obleke, kakor je v navadi pri mohamedancih, ter plenili med zbeganim ljudstvom kot «Turki». Prinesla jih je navadno noč, ki naj bi prikrila grozovitosti, katere so počenjali. Včasih pa so bili predrzni in so se napovedali javno in očitno.

Pa preidimo zopet na omenjeno, napoved turškega napada na Št. Jernej. Govorilo se je, da jih pride kot listja in trave, ki pomore in požgo vse. Vsakdo je poskril, kar je le mogel, ter si poiskal varnega zavetja, na brambo pa nihče ni mislil. Župnika ni posebno pretresla ta novica, vendar je prav na tistem prenesel cerkvene stvari iz župne cerkve k podružnici v Dol. Staro vas, da bi bile vsaj za prvo silo v varnosti. Bil je to žalosten, pogrebu sličen sprevod, katerega se je udeležilo le nekaj starih ženic, ki so glasno jokaje spremljale duhovščino. Medtem pa ostalo ljudstvo ni držalo križem rok. Vsakdo se je potrudil, da otme kruti sili, kar je imel najdražjega. Tako so ljudje polnili kadi in druge posode, da bi v sili gasili ter zabranili še večjo nezgodo. Nekaj jih je pobegnilo na polje, drugi so se poskrili v cerkev. Le nekaj

mladeničev ter mlajših mož se je odločilo, da se jim postavijo v bran. Vendar niso imeli pravega orožja niti poguma. S kosami, motikami, sekirami in cepmi so se previdno utaborili na nasprotni severni strani vasi, da bi se tem laže zoperstavili ali umaknili.

V tem času je živela v Št. Jerneju pogumna žena, potovka Naglica. Stara, suha, sloka ženica je dirjala po vasi od hiše do hiše. Tu je ugibala in svetovala, tam kimala in pritrjevala, ondi zopet grajala in svarila, povsod pa pomagala, kakor je vedela in znala. Istega popoldne je nenadoma izginila.

Domnevalo se je, da bo najhujša predla župnišču, zato je iz njega pobegnilo vse, kar se je moglo gibati. Župnikov brat Andrej je s tremi sestrami prenočeval v sosednji vasi. Dva kaplana sta brodila do Šmalčje vasi po plitvem potoku, da ne bi puščala sledi za seboj; tretji kaplan, Franc Kramer (poznejši kanonik v Ljubljani), pa je previdno zlezal v dimnik. Le kuharica Neža ni mogla najti pravega skrivališča; nobeno ji ni bilo všeč. Končno ji je šinila rešilna misel v glavo. Volarju, pastirju goveje živine, ki se je potikal okrog hlevov in skednjev, je velela prisloniti najdaljšo lestvo ob košati brsti, ki je raste

tk široke mlake — račjega in žabjega jezera. Na drevesu se ji je zdelo najbolj varno. Ko je našla ugodno mesto med vejevjem, je odnesel volar lestvo in Neža je bila skrita — med nebom in zemljo.

V splošni zmešnjavi je ostal edini župnik hladnokrven in vdan v božjo voljo. Brez pomislekov je odprl vse shrambe in omare ter razložil vso svojo gotovino po mizi predse. Dejal je mirno: «Naj vzemo, kar imam, poslopju in pohištvu pa naj prizaneso; zame jim pa tako nič ni!» Nato je razsvetlil vse sobe obširnega župnišča, prižgal sveči v svoji spalnici pred razpelom, pokleknil ter začel moliti, pripravljen na vse. Razen njega je ostala v župnišču tudi njegova svakinja, nekoliko slaboumna Marijana, katere ta novica ni prav nič vznemirjala. Ko jo je mož skušal pregovoriti, da bi se skrila, je zategnila čudno svoje ustnice in obraz, mignila z rokami ter molče odšla v sosednjo sobo, sedla za mizo, na kateri je bil polič vina ter preobračala liste knjige.

Znočilo se je. Lepa in mirna poletna noč brez meseca z milijoni zvezd. Črički so veselo peli. Zdaj pa zdaj se je zakadil kakšen prhutajoč netopir za letečo žuželko ter jo po-

Življenje dveh zraščenih sester

O zraščenih sestrah Violeti in Dezi, rojenih v angleškem mestu Brightonu, starih 16 let, smo svoječasno že pisali in prinesli tudi njuno sliko. Sestri, ki sta zraščeni z zadnjo stranjo bokov, potujeta sedaj po Zedinjenih državah, kjer vzbujata povsod veliko senzacijo. Zanju se zanimajo posebno tamošnji zdravniki — znameniti operaterji, ki pa vsi izjavljajo, da bi deklici različne operacije ne preživeli.

Violeta in Dezi sta z zraščenostjo zadovoljni in si prav nič ne želita razločitve. — Sestri se udeležujeta tudi plesnih prireditev. Ako se more verjeti ameriškim časopisom, znata plesati vse najmodernejše plesne. Nedavno sta v Los Angelesu odplesali baje 15 plesov z dvema gospodoma, ki sta njuna čestilca.

Pa ne samo to, njuna kavalirja sta celo njuna resna zaročenca, ki se mislita v kratkem z njima poročita. Obe deklici imata izredno lepe poteze obraza in lepo oblikovani telesi. Kadar kateri zaročenec poseti svojo izvoljenko, se druga sestra zatopi v čitanje kakšnega romana ali časopisja. Jasno je seveda, da mora biti čtivo vedno zelo zanimivo, ker bi sicer mogoče radovednost premagala drugo sestro, kar bi jako oviralo ljubavni sestanek.

Ameriško časopisje po pravici radovedno sprašuje, kakšno bo to zakonsko življenje, kadar se obedve poročita. Še bolj čuden zakon bi bil, če bi se poročila ena prej, odnosno ena sploh ne poročila.

Najstrašnejši mrčes

O ogromnih kobiličnih rojih, ki so se pojavili v Južni Afriki, se je letošnje poletje mnogo pisalo. Četudi smo slišali o več sto kilometrov dolgih rojih in o uničenju velikanskih pokrajin, si vendar ne moremo prav predstavljati, da je ta pri nas ne baš opasen mrčes v onih deželah tako strašna nesreča.

Ogromni kobilični roji nastopajo navadno tekem dolgotrajnih suš in požrejo vse zeleno od trave do zelve in do listja na drevju. Kjer so kobilice nastopile, nastane mrtva puščava. Je pa ta mrčes obenem najzoprnejši pod

hrustal, sicer pa je bilo tiho kakor v grobu. Iz raznih skrivališč se je prikazovala zdaj pa zdaj glava, tiho in brez šuma kakor duh, toda le za trenutek in zopet se je naglo pomaknila v varno zavetje.

Na tlaškem vrtu (prostor za farovškim kozolcem) so bili hrabri brambovci zanežili ogenj, da bi laže čakali na divje Turčine. Bila jim je noč strašno dolga, dolga kakor še nikdar prej. Molče so stirmeli v žerjavico in sem pa tja uganiji katero smešno. Toda razgovor jim ni mogel prav teči. Zamenjali so straže ter iznova posedli okrog ognja. Glasno so jim bila srca, kajti približala se je končno ura strahov, ura usode. V zvoniku je bilo polnoči. Slovesno so brneli glasovi v tiho noč in za trenutek je bil zopet praznični mir... Razburjenje je doseglo svoj višek, toda nikjer ni bilo najti najmanjše sumljive stvari.

Tako je mineval čas. Fantom in možem poleg ognja je rastle pogum, razvozljali so se jim jeziki. Kar je prisopihal Anžetov Blaž, ki je stal na straži ob cesti, vodeči v Novo mesto: «Bežimo, bežimo, so že tu!» Hipoma je bila dotlej tako hrabra četa na nogah ter jo vcedila naravnost k župnišču in cerkvi.

božjim solncem. Pred njim morajo biti zaprta vsa okna, pa naj bo vročina še tako huda, kajti v kateri prostor vdere kobilični roj, tja ne more več človek zaradi neverjetnega smrada. Vsak odprti vodnjak se mora skrbno zakriti, kajti drugače pade na tisoče in tisoče kobilic vanj, kjer segnijo in zastrupijo vodo. Takšen vodnjak se mora popolnoma izčrpati in izčistiti, preden se lahko zopet rabi. Celo če kobilični roji pustijo kje še kaj trave, je ta zastrupljena, da se je ne sme dotakniti nobena žival.

Edini stvori, ki vzamejo poset kobilic z dopadanjem na znanje, so kokoši in svinje. Toda čeprav te živali postanejo od te izdatne hrane rejene, vendar nima lastnik z njimi nikakega veselja, kajti meso svinj in kokoši dobi neprijetno barvo in smrdi, jajca pa postanejo rdečkasta ter imajo okus, ki ga prenese kvečjemu zamorec.

Ne more si pomagati!

Ožbovt: «Kaj za vruga, ali te nič ne peče, da ima tvoja žena kar 20 ljubimcev?»

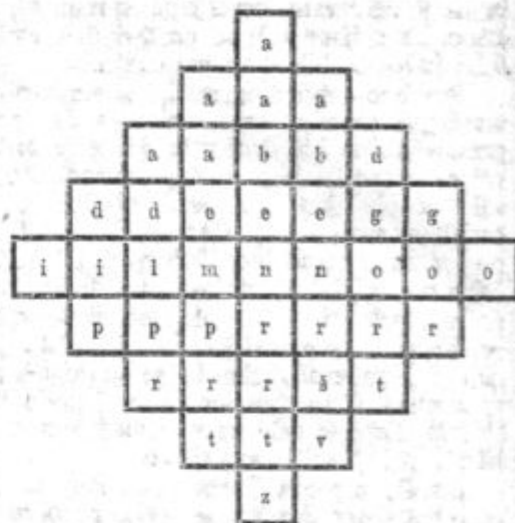
Boležar: «Ej, moj dragi, kaj pa naj napravim? Oni so v večini...»

Začul se je plat zvona. Nastala je nepopisna zmešnjava. Ko je Neža, ki je skoro zadremala na drevesu, začula grozen vik in krik, plat zvona, jok in stok, jo je nepopisen strah tako zmedel, da je izgubila ravnotežje ter štrbunknila v lužo. K sreči je priletela ravno na noge, ki so se ji globoko zadrle v mehko blato. Voda ji je sicer pljusnila čez glavo, toda ni ji segala dalje nego do vratu. Ubožica bi bila klicala na pomoč, toda bala se je, da je ne bi zapazili, kajti prav tedaj so z veliko naglico prihrumeli vsi drugi proti župnišču, med njimi tudi vojaki, ki jih je bila Naglica privedla iz Novega mesta ubogim Šentjernežčanom na pomoč. Te so imeli v zmešnjavi za Turke, a kmalu so spoznali zmotno ter se pristrčno pozdravili. Prihajali so drug za drugim z največjo opreznostjo iz svojih skrivališč ter se pridruževali novomeškemu brambovcem, ki so obkolili vso vas. Toda čakali so zastoj, poparjev ni bilo.

Medtem se je zdanilo. Nevarnost je bila pri kraju. Župnik je pogostil svoje rešitelje in vse je bilo dobre volje. Veliko smeha pa je bilo, ko so našli ter izvlekli Nežo iz mlake in ko je kaplan «Fronc» prilezel iz dimnika ves sajest. (Dalje prih.)

Kotiček za ugankarje

ZEMLJEPISNI DIAMANT.

- 1.) Soglasnik. 2.) Veletok v Nemčiji.
- 3.) Severnoevropska, po vojni ustanovljena država. 4.) Kraj, ki jih je v Sloveniji mnogo enako se glasečih. 5.) Velemesto v Rusiji.
- 6.) Veliko mesto v Jugoslaviji. 7.) Velemesto v Franciji. 8.) Jugoslovanski otok. 9.) Soglasnik. Navpična in vodoravna srednja vrsta se glasi/a enako.

IZPREMINJANJE.

Štejem črke tri samó,
v vrtu žvižgam prelepó.
H koncu črko če dodaš,
reč kovinsko zdaj imaš.

Svetla je in tudi poje
travi bridke pesmi svoje.
Tretjo črko zdaj zmeščaj,
v hlevu stvor imaš sedaj.

RAZLIKA

Zloge tri glagol ima:
s prvim naglašanim
lačen se človek kreпча,
z drugim naglašanim
trava otožno šušlja.

REŠITEV UGANK V št. 33.

- Diamant. 1.) G. 2.) Tri. 3.) Mleko.
4.) Beograd. 5.) Gregorčič. 6.) Rakrana.
7.) Lačen. 8.) Sit. 9.) Č.
Vstavljanje. Laž ima kratke noge.

A, tako!

Gospodični Evlaliji je zdravnik nasvetoval letovišče ob morju. Evlalija se je podala v Dalmacijo ter se tam kopala in zabavala cele tri mesece. Ko se je vrnila, so bile vse njene prijateljice in prijatelji mišljenja, da se je dobro popravila. Samo mati — vrug ve zakaj? — jo je gledala nezaupno in končno menila: «Kaj pa si ti počnjala tam, nesrečna hčer. Saj si vendar v drugem stanju.»

«E, kopala sem se na osamljenem, prav prijaznem kraju in tako...»

«Ali ne veš, nesrečnica, da se je kopala na osamljenem kraju tudi pobožna Suzana, a je vendar odbila vse izkušnje.»

«Vem, mamica, vem, toda Suzano sta zalozovala le dva stara grda žida, mame pa neki mladi gospod.»

Gospodarstvo

RAZPIS KMETIJSKO-ŠOLSKEGA POUKA

Na državni kmetijski šoli na Grmu (v Novem Mestu) se prične šolsko leto v pričetku novembra t. l. Šola ima dva oddelka. Celoletna šola je namenjena v prvi vrsti za učence iz vinorodnih krajev, zimska šola pa za učence iz nevinorodnih krajev.

Letna šola se prične v začetku novembra in traja do 31. oktobra prihodnjega leta z enomesečnimi počitnicami v avgustu. Zimska šola pa traja dve zimi po pet mesecev (od začetka novembra do konca aprila prihodnjega leta).

Učenci imajo na zavodu vso oskrbo: stanovanje, hrano in pranje perila. Preskrbina se plačuje polletno naprej in znaša mesečno od 75 do največ 120 Din, o čemer bo še odločilo kmetijsko ministrstvo.

Na zavodu je tudi gotovo število brezplačnih in polplačujočih mest, ki se oddajajo le revnejšim kmetijskim sinovom, ki izpričajo svoje ubožstvo s premoženjskim izkazom, oziroma z ubožnim izprijevalom. Prosilci za brezplačna in polplačujoča mesta se morajo zavezati, da ostanejo po končanem šolanju na domačem posestvu. Namen šole je sploh, da vzgaja dobre kmetijske gospodarje, zato imajo kmetijski sinovi, bodoči gospodarji, prednost pred drugimi prosilci.

Sprejemni pogoji so: 1.) starost ne manj kot 16 in ne več kot 22 let, 2.) moralna neporečnost, 3.) telesno in duševno zdravje, 4.) z dobrim uspehom dovršena osnovna šola.

Prošnje za sprejem morajo biti pisane lastnorčno, na celo polo in kolkovane s kolkom za 5 Din in s kolkom za 20 Din za rešitev.

Prošnji je priložiti: 1.) krstni list, 2.) domovnico, 3.) zdravniško izprijevalo, 4.) zadnje šolsko izprijevalo, 5.) нравstveno izprijevalo, 6.) izjavo staršev, oziroma varuha, s katero se ti zavežejo, plačevati stroške šolanja.

Kdor prosi za polprosto ali brezplačno mesto, mora priložiti še: 1.) obvezno izjavo staršev ali varuha, da bo njihov sin ali varovanec po končanem šolanju ostal na domačem posestvu, v nasprotnem slučaju pa, da povrnejo zavodu stroške šolanja, 2.) ubožno izprijevalo, potrjeno od občinskega, župnega in davčnega urada.

Priloge, ki so izprijevala ali uradna potrdila (pod št. 2., 4. in 5.), je treba kolkovati s kolkom za 20 Din, ostale priloge pa s kolkom po 2 Din.

Prošnje, pravilno kolkovane in opremljene s predpisanimi kolkovanimi prilogami, se vlagajo do 15. septembra t. l. pri Direkciji državne kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto. Podrobnejša pojasnila v vseh zadevah daje direkcija šole.

TRŽNI PREGLED.

ZITO. Vrednost dinarja se je v zadnjem času močno popravila, in to je imelo za posledico padec žitnih cen. Zlasti pšenica se je pocenila in se dobiva v Bački na debelo po 355 do 360 Din. Ječmen za pivovarne se trguje tam po isti ceni kakor pšenica, oves po 265 do 270 Din, turščica po 285 do 290 Din, fižol po 425 do 430 Din, moka «0» po 575 do 580 Din, otrobi po 195 do 200 Din, vse na debelo za 100 kg.

ZIVINA ni več tako čvrsta v ceni, temveč celo nekoliko popušča. Na zagrebškem sejmu se je tržil kilogram žive teže: voli prvovrstni po 13 Din 75 par do 16 Din 25 par, drugovrstni po 12 Din 50 par do 13 Din 50 par, tretjevrstni po 10 do 12 Din, krave po 9 do 14 Din 50 par po kakovosti, teleta po 17 Din 50 par do 22 Din 25 par po kakovosti, svinje nepitane po 20 Din, pitane po 22 Din 50 par do 23 Din 50 par, prašci do 1 leta po 20 do 28 Din, preko 1 leta po 17 Din 50 par do 20 Din. Konji so se dobili komad po 2500 do 10.000 Din po kakovosti.

KRMA se je na zagrebškem sejmu prodajala: navadna detelja po 125 do 150 Din, lucerna po 100 do 150 Din, seno prvovrstno po 100 do 105 Din, drugovrstno po 75 do 83 Din, otava po 125 do 150 Din, slama za krmo po 100 Din, a za steljo po 75 Din za 100 kg.

— Vrednost dinarja. Na zagrebški borzi se je dobilo dne 3. t. m. v devizah: 100 avstrijskih kron za 10³/₄ pare, 100 italijanskih lir za 338 Din 50 par do 341 Din 50 par, 1 dolar za 76 Din 16 par do 77 Din 16 par, 100 češkoslovaških kron za 228 Din 95 par do 231 Din 95 par, 100 švicarskih frankov za 1445 Din 50 par do 1455 Din 50 par. Dinar je zadnji teden precej poskočil.

— S hmeljskih tržišč. V Savinjski dolini se obiranje poznega hmelja, ki je zelo slab, zaključuje. Kupčija se v Savinjski dolini še ne razvija posebno. Nekaj manjših množin hmelja se je prodalo zadnje dni po 70 do 75 Din za en kilogram. V inozemskih hmeljskih središčih pa je sedaj nakupovanje že v polnem teku, zlasti v Zatcu na Češkoslovaškem in v Nürnbergu v Nemčiji. V Nürnbergu kakor v Zatcu so cene precej čvrste. Iz Zatca poročajo tudi, da so med obiranjem opažali hmeljsko ušico, iz česar sklepajo, da bo prihodnje leto zopet «ušivo» leto. Če se to zgodi, bo pridelka zopet manj, a bo zato toliko dražji.

— Konjerejsko društvo za mariborsko oblast poroča: Konjerejski odsek 2 Kmetijske družbe za Slovenijo, ki se je ustanovil takoj po preobratu, se je izpremenil l. t. m. na podlagi sklepa odsekovega občnega zbora v Konjerejsko društvo za mariborsko oblast. Tozadevna pravila so potrjena. Posle društva vodi do prvega rednega občnega zbora dosedanj odbor. Delokrog društva obsega ozemlje mariborske oblasti. Sedež društva so začasnó Ivanjkovi.

Kmetijske konjske dirke v Št. Jerneju pri Krškem

V nedeljo dne 31. avgusta so se vršile v Št. Jerneju pri Krškem običajne dirke konj domače reje. Ze nad 30 let se vrše te za dolensko konjerejo jako važne prireditve. Pri dirkah smo opazili krasne konje, ki pričajo o visoki stopnji tamošnje konjereje. Zasluga in pohvala gre tamošnjemu Dirkalnemu in jahalnemu društvu, ki je s svojimi dirkami zelo dvignilo to važno gospodarsko panogo. — Kmetom in drugim dirkačem čestitamo na lepih uspehih in jim kličemo: «Tako naprej!»

Dirka se je otvorila ob pol 15. ob zvokih marljive kostanjeviške gasilske godbe. Tekmam je prisostvovalo nad 3500 gledalcev, kar je za Št. Jernej vsekako rekordna številka.

Izidi so naslednji:

I. 3 do 4letni konji, 1680 m, enovprežno: 1.) M. Banič, «Riči», 3 leta, v 4 minutah in 42 sekundah; 2.) F. Luzar, «Furioso», 3 leta, v 4 minutah in 42 sekundah; 3.) J. Babič, «Gavran», 3 leta, v 4 minutah in 44 sek.

II. 5 in večletni konji, 2520 m, enovprežni: 1.) V. Bon (Krško), «Puci», 9 let, v 5 minutah in 43 sekundah; 2.) A. Pungersič (Škocijan), «Rička», 7 let, v 6 minutah in 11 sekundah; 3.) J. Babič (Gradišče), «Nonius», 10 let, v 6 minutah in 12 sekundah.

III. Dvovprežno, 2520 m: 1.) J. Babič (Gradišče), «Nonius» in «Gidran», 10 let, v 6 minutah in 20 sekundah; 2.) A. Mencin (Drama ob Krki), v 6 minutah in 50 sekundah.

IV. Jahalna dirka, 2520 m, domača pasma ne glede na starost in brez izenačenja teže: 1.) J. Blažič (Kamen vrh), v 5 minutah in 43 sekundah; 2.) J. Vidmar (Drama ob Krki), v 5 minutah in 45 sekundah; 3.) N. Simeček (Drama ob Krki), v 6 minutah in 50 sekundah.

Višek dirke je dosegel g. Fran Ivanc (Krško) s svojim «Treberjem» (12 let), ki je prevozil 840 m dolgo progo izven konkurence v sijajni formi v času 1 minute in 30 sekund.

Potrebno bi bilo, da naše oblasti posvetijo dolenski konjereji malo več pozornosti. Dobrih žrebcev razen dveh, ki pa so v privatni lasti, sploh nimamo. Žrebčarskih postaj od Brežic do Novega mesta sploh nimamo. Zakaj so se opustile postaje na Cerkljah (6 žrebcev), v Kostanjevici (4 žrebci) in v Št. Jerneju (7 žrebcev), nam ni znano. Konjerejski odsek naj bi gledal tudi na to, da bi dobili naši konjerejci zopet državne plemenske kobile, kakor je bilo svoječasno uvedeno. Tudi naj bi se izplačevale državne podpore konjerejcem, ki si urejujejo moderne hleve in drugo.

Samo s podporo države bo naš konjerejec dosegel ideal že znanega tipa dolenskega konja, kar bo ljudstvu v ponos, državi pa v prid.

R. E.

Nabiranje gob

Kako se obvarujemo zastrupljenja.

Jesenska gobna sezona pričinja. Spričo splošno slabega poznavanja raznih užitnih gob med Slovenci ne bo odveč, če podamo tu nekaj kratkih pojasnil in nasvetov glede nabiranja teh dokaj redilnih prostih gozdnih plodov. Pri nabiranju je nedvomno potrebna velika previdnost, seveda ne prazna bojazen, ker se končno z gobami zastrupi mnogo manj ljudi nego s pokvarjenim mesom ali drugimi jedili.

Največ zastrupljenj zakrivijo seveda napačna naziranja s tem, kakšne gobe so strupene. Slabo pa ne pozna gob samo preprosto ljudstvo, temveč po večini tudi razumništvo. Tako se tudi med razumništvom verjame, da so vse gobe užitne, ki dišijo, imajo prijeten okus in ki ostanejo pri prelomu bele. To napačno naziranje postane lahko usodepolno, ker je med strupenimi gobami baš najopasnejša krompirjevka ali strupeni kukmak, ki ima vse omenjene lastnosti. Ta strupenjača je različne barve: bela, zelenkastobleda, rmenkasta, citronasta in zelena. Raste od spomladi do jeseni na polju in v gozdovih. Na polju se dobe zlasti belkaste. Največ zastrupljenj s to gobo se zgodi radi zamenjave z užitnim kukmakom (šampinjono).

nom), kateremu je nekoliko podobna, posebno mlada. Kolikor toliko dober poznavalec ne bo zamenjal užitnega kukmaka s strupenim, ker je razlika vendarle precejšnja. Sploh se je čuditi, kako je takšna zamenjava mogoča. Pri užitnem kukmaku je listnata snov pod klobukom v mladosti rožnata, v starosti kavinorjavkasta, dočim je pri strupenem kukmaku vedno bela. Poleg tega se kocen strupenega kukmaka končuje v čebulasto obliko. Pri strupenem kukmaku je posebno opasno svojstvo, da začne sirup učinkovati šele več ur kasneje, ko se je že razlezel po krvi in je vsaka pomoč nemogoča.

Zelo strupene so tudi razne mušnice, vendar dokaj manj nego strupeni kukmak. Opasne so dalje bljavna golobica, krompirjeva prašnica, gobani (gobe po obliki zelo podobne golobanjam in v isto vrsto spadajoče), ki so pod klobukom ali po kocenu rdeči, ter nekaj drugih. Vendar je pri vseh teh strupenjačah, razen pri strupenem kukmaku v primeru zastrupljenja rešitev navadno mogoča, če si takoj, ko začutiš slabost, poiščeš zdravnika.

Splošnih znakov, kakšne gobe so strupene, ni. Gotovo je le, da grenke in smrdeče gobe niso užitne, če že niso strupene. Spremenitev barve pri prelomu nikakor ne pomeni strupenost. N. pr. turek (pob) postane po prelomu temen, celo popolnoma črn, a je vendar užitna in dobra goba. Strupene pa so včasih tudi užitne gobe, če so prav stare in plesnive. Razkrajajoča se užitna goba je v vsakem primeru škodljiva, četudi mogoče ne povzroči zastrupljenja. Tudi prestana gobja jed je opasna.

Za nabiralca naj torej veljajo pravila: Užitne gobe moraš dobro poznati, drugače jih ne nabiraj! Stare gobe puščaj! Očisti gobe že takoj v gozdu in jih potem doma ne pusti ležati, temveč jih takoj razreži!

Beleške

+ Nova vlada pospešuje draginjo. Vlada je te dni sklenila, da se bo državni sladkor iz državne tvornice sladkorja v Belju prodajal po enakih cenah kakor sladkor iz privatnih tvornic. Namesto da bi vlada z nižjimi cenami državnega sladkorja pritiskala na pretirane cene privatnega sladkorja, pa gre in sklene, da naj se tudi cene sladkorja državne tvornice ravnajo po privatnih. To torej pomeni pospeševanje draginje. Drug moment, ki bo tudi splošno povišal draginjo, pa je povečanje carinskega nadavka, ki je stopilo s 1. t. m. v veljavo. Seveda, nova vlada potrebuje mnogo denarja — menda za preganjanje korupcije. Za razsipnost nove vlade pa znašaj skupaj ti, ubogo ljudstvo!

+ Radić častni poveljnik rdeče armade. Praški list «Rijen» poroča, da je ruski boljševiški vojni komisar imenoval Stipico Radića za častnega poveljnika IV. rdeče armade. Baš ta imenitna šarža je Radiću še manjkala. Kako je neki prišel do nje? S tem je še bolj opravičen sum, da je Radiću poverjena organizacija komunističnih revolucij na Balkanu. Radić bi storil dobro, če bi svojim ne baš bistrim pristašem na kmetih po Hrvatskem in tudi pri nas točno povedal, kaj je komunizem, ker bi potem tisto njegovo ljudstvo, ki danes v svoji žalostni nevednosti in duševni zastalosti tava za njim, zapustilo svojega voditelja Radića, kateremu v demagogiji menda ni para na svetu.

+ V Kmetijsko družbo zanešeno najgrše strankarstvo. Vlada «reda in zakona», kakor so jo ob nastopu krstili naši klerikalci — seveda zato, ker so sami v njej — vedno bolj pokazuje nesramnost prilastitve takega blesččega naslova. Kako ta vlada preganja korupcijo in goji poštenost, red ter zakon, vidimo n. pr. tudi v tem, da je odstavila doseďanjega vladnega komisarja pri Kmetijski družbi Zupnika ter na njegovo mesto postavila klerikalnega agitatorja profesorja Jarca. S tem se je vneslo v to samogospodarsko in stanovsko organizacijo vseh slovenskih kmetov najgrše strankarstvo, kar pomenja pričetek konca te vzorne institucije.

Tedenske novosti

* Kralj za rodbine surdulških mučnikov. Ob svojem odhodu od spominske svečanosti v Surdulici je kralj Aleksander izročil predsedniku slavnostnega odbora 50.000 dinarjev za sirote in rodbine žrtev bolgarskega divjašva. To je prva nujna pomoč, dokler jim država ne uredi rednih državnih prejemkov. Kralj se je po slavnosti razgovarjal s temi ubogimi ljudmi ter je pozval navzočega ministrskega predsednika, naj poskrbi, da se čimprej ustreže skromnim prošnjam bednih ljudi.

* Rojstni dan prestolonaslednika. Naš prestolonaslednik Peter bo v soboto dovršil prvo leto svojega življenja. Ministrski svet je sklenil, da se ta dan odrede po vseh cerkvah molitve za ohranitev zdravja prestolonaslednika.

* Vprašanje razmejitve z Italijo. Pretekli četrtek je naš zunanji minister dr. Voja Marinković sprejel v Ljubljani deputacijo iz obmejnih občin, ki mu je obrazložila nevzdržne razmere, ki bi nastale po sedanjih razmejitvi z Italijo za naše obmejno prebivalstvo. Minister je priznal upravičenost razmejitve po katalonskih mejah in obljubil v tem pogledu svojo podporo. V Ljubljano je isti dan prispel italijanski poslanik na našem dvoru general Bodrero. V vladni palači se je nato vršil sestanek med našim ministrom in poslanikom Bodrerom, na katerem se je ugotovilo popolno soglasje v vseh vprašanjih med našo državo in Italijo. Osobito se je razpravljalo o razmejitvenem vprašanju in je upati, da pride tudi v tem pogledu kmalu do končne odločitve.

* Smrt odličnega šolnika. V Ljubljani je od kapi zadet umrl šolski ravnatelj v pokoj g. Jakob Dimnik. Pokojnik je bil odličen šolnik in je vse svoje življenje posvetil javnemu delu. Najbolj mu je bila pri sreju vzgoja mladine. Bil pa je tudi neustrašen borec in branilec narodnih in naprednih teženj ter pravice slovenskega učiteljstva. Pokojni Dimnik je bil mož, ki si je s svojim delom pridobil velik ugled v naši širši javnosti. Blag mu spomin!

* Sestanek vojnih udeležencev na Brezjah. Kakor smo se bali, se vendar ni zgodilo. Sestanek nekdanjih vojakov iz svetovne vojne na Brezjah, povodom desetletnice pričetka krvavega klanja ni zadobil strankarskega značaja in je bil lepa manifestacija vseh onih, ki so sami občutili vse grozote krvavih dni. Na Brezjah se je zbralo nad deset tisoč bivših vojakov, brez razlike stanu in političnega prepričanja. — Tovariši, ki so še sestali na Brezjah, so si po desetih letih z veseljem zopet stisnili roke in si vzbujali spomine na žalostne dneve, ki so jih preživeli pod vojaško suknjo. Pri prireditvi je sodelovala tudi godba Dravske divizijske oblasti. Rano

Lepa je ta, da gredo postavljati za komisarja človeka, ki nima za to mesto nobene druge kvalifikacije kot to, da je agitator SLS. Kakšna vlada pravice je neki to, da odstavi moža, ki je kot upravni uradnik in kot vladni komisar pri Kmetijski družbi vodil posle strogo po predpisih in v splošno korist kmetijstva? Sedaj postavljeni klerikalni strankar nedvomno nima druge naloge, kakor sprejeti sedaj tisoče že priglašeni novih članov-klerikalcev, nato pa razpisati nov občni zbor z novimi delegati ter napraviti iz nepolitične gospodarske organizacije močno politično trdnjavo klerikalnega koritarstva in korupcije.

zjutraj je opravil pred cerkvijo službo božjo vojni kurat g. Bonač, ki je imel tudi lep spominski govor. Po končanem govoru so zbrani vojaki-pevci zapeli nekaj pesmi. Ob navzočnosti številnih duhovnikov se je nato vršil slovesen rekvijem za padle slovenske vojake. Po končanih cerkvenih obredih se je vršilo zborovanje, ki ga je otvoril bivši vojni kurat g. Hafner. Nastopilo je več govornikov, ki so se spominjali vojnih grozot in naporov, ki so jih moralj prestati slovenski fantje in možje. Žrtve pa, ki so padle, so nam prinesle novo življenje: svobodo in ujedinjeno skupno domovino. Končno je bil izvoljen poseben odbor, ki ima nalogo, skrbeti za to, da se po vseh krajih postavijo spomeniki in spominske plošče z imeni padlih vojakov in da se ustanovi zveza vojakov iz svetovne vojne. Za predsednika odbora je bil na splošno željo izvoljen priljubljeni major g. Colarič.

* Češkoslovaški parlament povabljen v Beograd. Naša narodna skupščina bo povabila češkoslovaški parlament, da meseca oktobra obišče našo prestolico ter vrne obisk naših poslancev v Pragi.

* Nov jugoslovanski podkonzul v Celovcu. Za našega podkonzula v Celovcu je imenovan dr. Erhartič, rodom iz Celja.

* Minister Vesenjak obolel. Poslanec Slovenske ljudske stranke in sedanji minister za agrarno reformo g. Ivan Vesenjak je obolel na pljučnem vnetju in se je podal v zdravilišče Vračar na zdravljenje.

* Smrt Pašičeve sestre. V srbskem mestecu Zaječaru je umrla sestra bivšega ministrskega predsednika Nikole Pašića Hristozija Jonovič-Jovanovič, mati našega poslanika v Bernu dr. Milutina Jovanoviča. Ko se je Pašić v nedeljo vozil s pogreba, ga je v Nišu opazil kralj, ki je izrazil svoje sožalje in ga povabil na razgovor, ki je trajal celo uro.

* Demokratiški župan v Konjicah. V ponedeljek 25. avgusta se je vršila prva seja novega občinskega odbora v Konjicah. Za župana je bil izvoljen demokrat notar g. Rado Jereb. Tudi za svetovalce so bili izvojeni sami demokrati.

* Manevri vojne mornarice končani. Te dni so bili končani letošnji manevri naše vojne mornarice na srednjem Jadranu. Manevri so se vršili pod poveljsivom admirala Price in Wickerhauserja.

* Občinske volitve na Jesenicah. V nedeljo so se vršile na Jesenicah občinske volitve, pri katerih je dobila demokratska stranka 199 glasov in 7 odbornikov. Klerikalci, za katere so glasovali tudi mnogi komunisti, so dobili 422 glasov in 15 odbornikov. Narodni socialisti so dobili 85 glasov (3 od-

bornike), komunisti (nekaj že med SLS) 128 glasov (4 odbornike), socialni demokrati 88 (3 odbornike) in radikali 43 glasov (1 odbornika). Klerikalci torej nimajo večine, ker dobe od 33 le 15 odbornikov.

* **Umrli je v Ljubljani zadet od kapi italijanski delegat g. Umberto de Comelli.** Pokojnik je bil rodom Goričan in star komaj 36 let. Njegov nastop je bil simpatičen, zato je bil med ljubljanskimi krogi priljubljen. Blag mu spomin!

* **Slovenska društva v Italiji zopet dovoljena.** Te dni je jugoslovanski poslanec v rimskem parlamentu g. Besednjak prejel od italijanskega notranjega ministra pismo, v katerem mu ta naznanja, da so zopet dovoljena slovenska društva, ki so bila svoječasno od italijanskih pokrajinskih oblasti prepovedana. S tem je končno zopet vzpostavljeno slovensko društveno življenje v vsem Primorju.

* **«Kmetijski list» s humoristične plati.** V «Kmetijskem listu» se v zadnjem času neko bitje poskuša v političnih «vicih», pri katerih pozablja «Kmetijski list» čohati svoje čitatelje pod pazduho z metlo, ker se sicer tem vicovskim poskusom brez pomilovanja ne more nihče nasmehnuti. Naj si «Domovino», Dolfeta in Grogata prihrani rajši za duhovitejšje domisleke. «Vic» pri tem «vicu» je le to, da lahko dandanes takšna traparija zagleda luč sveta. «Kmetijski list» se sedaj kosa z »Novo pravdo« in trboveljskim «Slovenskim domom», kdo bo obelodanil najuspelejšo budalost.

* **Poprava mostu v Ljutomeru.** Gradbeno ministrstvo je odobrilo kredit v znesku 300.000 dinarjev za popravo mostu v Ljutomeru.

* **Ptuj dobi električno razsvetljavo.** Kakor poročajo iz Ptuja, se je pri pogajanjih med tamkajšnjo mestno občino in falso električno centralo dosegel sporazum in dobi torej Ptuj kmalu električno razsvetljavo.

* **Za westfalske Slovence.** Na predlog našega generalnega konzula v Düsseldorfu je ministrstvo za socialno politiko odobrilo kredit v znesku 200.000 Din za podporo onim delavcem, ki se žele vrniti v domovino.

* **Bogat ribji lov.** Letos je na našem Jadransko ribičem sreča zelo mila. Od pretekle sobote na nedeljo so med Sv. Jakobom in Crikvenico ujeli ribiči preko 1000 tunin v skupni teži 20.000 kilogramov. Posamezne ribe so bile težke 10 do 25 kg. Odposlali so jih v Italijo po 5 lir kilogram. Dobili so torej za ribe okoli 400.000 dinarjev.

* **Po neurjih prizadetemu prebivalstvu se davki odpišejo.** Finančno ministrstvo je v sporazumu z ministrstvom za poljedelstvo in vode izdalo naredbo, da se odpišejo, oziroma znižajo davki prebivalstvu v onih krajih, ki so bili prizadeti po težkih vremenskih katastrofah. Odpis davkov se bo izvršil tudi v vseh krajih Slovenije, ki so bili zadnji čas hudo oškodovani po nevihtah, viharjih in neurjih.

* **Toča v novomeškem okraju.** Dne 25. avgusta je potokla toča vse poljske pridelke v občinah Žužemberk, Dvor, Ajdovec in Šmihel-Stopiče. Najbolj so prizadete nastopne vasi: Mali, Srednji in Veliki Lipovec, Sela, Boršt, Hrib in Brezova reber (v občini Ajdovec), nadalje Mačkovec, Sadinja vas, Trebča vas in Brod (v občini Dvor), potem Prapreče, Stranska vas, Cvibel in Šmihel (v okolici Žužemberka). Tudi druge vasi so precej trpele. Uničeno je skupno 710 ha polja in 80 ha vinogradov. Škoda se ceni približno na dva in pol milijona dinarjev. — Letošnje poletje spravlja naše kmetovalce resnično v obup.

* **Zopet neurje nad Mariborom.** V ponedeljek popoldne so se nad Mariborom zopet zgrnili temni oblaki, iz katerih je potem vse popoldne lilo med bliskom in gromom. Zaradi neurja je močno trpela okolica, kjer je vihar potrgal nezrelo sadje z drevja in napravil tudi v vinogradih škodo. Mnogim posestnikom je dež zmočil polsuho otavo, ki so jo že več dni brezuspešno sušili.

* **Usodepoln padec.** Pred dnevi so vozili Majheničevi iz Pobrežja pri Mariboru otavo domov. Na cesti proti domu je 50letna gospođinja Marija Majhenič padla z visoko naloženega voza in je zadobila težke notranje poškodbe. Prepeljali so jo domov, kjer je podlegla poškodbam.

* **Velika tatvina v Subotici.** V noči od pretekle sobote na nedeljo je bilo vlomljeno v mestno blagajno v Subotici. Vlomilec je bil kontrolor Stevan Pata, ki je odnesel 280.000 dinarjev ter pobegnil na Madžarsko.

* **Krvava drama na Goriškem.** V Avčah na Goriškem je znana družina Gabrijelčičeva oddala v najem svojo gostilno in trgovino nekemu Antonu Luschitzkemu iz Borovnice. Pred šestimi meseci so Luschitzkemu odpovedali in moral bi koncem avgusta zapustiti prostore. Preteklo soboto pa je Luschitzky povabil k sebi v svojo sobo gospo Avgusto Gabrijelčičevo in njeni hčerki Gabrijelo, poročeno Gorjupovo, in Klavdijo Gabrijelčičevo, profesorico na ljubljanskem liceju. Luschitzky je izjavil, da ima z njimi napraviti nekaj obračunov. Ko so bili vsi zbrani v njegovi sobi, je Luschitzky naenkrat potegnil samokres in ustrelil na gospo Avgusto Gabrijelčičevo, z drugim strelom je ustrelil na njeno hčerko gospo Gabrijelo Gorjupovo, s tretjim strelom pa je hotel usmrtiti profesorico Klavdijo Gabrijelčičevo, ki je stala pri vratih, pa je zadel svojo lastno ženo. Po tem strašnem dejanju si je zločinec sam pognal kroglo v glavo. Gospa Gabrijela Gorjupova je bila takoj mrtva, njena mati pa je k sreči le lahko ranjena na prsni. Zločin je v vsej soški dolini povzročil silno ogorčenje.

Iz raznih krajev

* **V Trebnjem** je bilo prošli mesec vlomljeno v trgovino g. Franca Zurca. Vlomilci so odnesli nekaj živil in blaga. Isto noč je bilo vlomljeno tudi v gostilniške prostore pri Pavlinu in Malenšku. Nekaj dni kesneje pa so se izvršili vlomi v klet trgovca Groseka, v kurnik učitelja Vozlja ter v trgovino Kmetijskega društva. Pri zadnjem vlamu pa so bili pregnani. Vlomilci, ki so najbrže pri vseh vlomih eni in isti, doslej še niso znani.

* **V Stičini** obhaja 6. t. m. 55letnico svoje mature na učiteljsku v Gorici g. Anton Leban, upokojeni šolski ravnatelj, rodом iz Kanala pri Gorici. G. Leban je star 75 let. Služboval je v Medani (v goriških Brdih), v Mozirju in Ribnici (na Štajerskem), v Sežani in kot nadučitelj na goriškem Krasu. Udejeval se je tudi kot pedagoški pisatelj. Se mnogo let!

* **V Hraslju** je bilo vlomljeno pri posestniku Janezu Geršaku ter odnešeno več dragocenosti in drugega v skupni vrednosti 5000 dinarjev. Vlomilec je še neznan.

* **V Zagorju ob Savi** na postaji je med premikanjem vlaka padel pod vagon 32letni delavec Ivan Dernovšek. Vlak mu je odtrgal levo nogo. Prepeljali so ga v bolnico.

* **V Križevcih pri Ljutomeru** je bilo v Hauptmanovi gostilni ukradeno kolo poses-

nikovemu sinu Avgustu Vrblu. Tat je nekí Golnar, ki je skušal kolo prodati v Veržeju, toda ga nihče ni hotel kupiti, ker se jim je mož zdel sumljiv. Kam je Golnar izginil, ni znano.

* **V Laškem** je umrl ugledni veleposestnik g. Matija Resnik. Zadel ga je mrtvoud. Blag mu spomin!

* **V Štoreh pri Celju** si je delavec v ša-motni tvornici Ivana Tofanta zmečkal desno roko ter je moral v bolnico.

* **V Šoštanju** je umrla ga. Milka Rihtarič, soproga tamošnjega živinozdravnika g. Petra Rihtariča. Pokojnica je bila iz znane mariborske narodne obitelji Weixlove. Blag ji spomin!

Na smrt obsojena čikaška morilca-milijonarja

Svetovna vojna ni povzročila človeštvu le ogromne materialne škode, ampak je človeka tudi notranje pokvarila. Strašni zločini, o katerih sedaj česče čujemo, so bili pred vojno prava redkost.

Tako se je pred dvema mesecema dogodil v ameriškem mestu Cikagu zločin, ki je eden najstrašnejših, kar jih beleži ameriška kriminalna statistika. Sina čikaških milijonarjev Loeb in Leopold sta ugrabila in umorila 12letnega Franksa, takisto sina znanega milijonarja. O tem smo že obširno poročali. Moralčno višino morilcev izpričuje dejstvo, da sta svoje strašno dejanje izvršila edino iz tega razloga, ker sta hotela vedeti, kakšne občutke ima človek, ki premišljeno izvrši najhujše hudodelstvo, in videti, kako človek umira.

Zločinca sta bila kmalu dognana in aretirana. Razprava, ki se je vršila po dolgotrajni preiskavi, je vzbujala med prebivalstvom veliko zanimanje. Oba zločinca sta imela odličnega zagovornika, ki se je silno trudil, da dokaže, da sta zločinca duševno manjvredna človeka in da zato ne moreta biti pred zakonom odgovorna. Ljudje so mislili, da bo spretni zagovornik imel uspeh. — Mnogi so celo stavili ogromne vsote, da bosta morilca oproščena.

Sodišče se je po dolgem posvetovanju vendar prepričalo, da sta oba mlada zločinca popolnoma premišljeno izvršila krvavo dejanje in da sta odgovorna za svoj čin. Razprava je bila zelo burna, kajti pred sodiščem se je zbralo več tisoč ljudi, ki so glasno zahtevali, da se zločinca obsodita na smrt, ker bodo sicer sami izvršili smrtno kazen. Sodniki so dobivali grozilna pisma za slučaj, da bi izrekli oprostilno razsodbo. Ko je sodišče po dolgem posvetovanju izreklo smrtno obsodbo, je množica ljudstva priredila sodnikom velike ovacije.

Zdravstvo

z. Pij, kadar se potiš! Mnogo ljudi premaguje žejo pri delu na polju, da se ne bi preveč potili. To pa lahko zdravju močno škoduje. Žeja opominja, da je treba nadomestiti tekočine, ki jih je izgubilo telo. Če človek tega opomina ne posluša, se začne kri strjevati, stanice sušiti in mnogokrat se je že zgodilo, da so se nazadnje vneli možgani od prevelike vročine. Pa tudi ne glede na te najhujše posledice je gotovo res, da oslabi radi pomanjkanja tekočin prebavljanje in zaužita hrana ne tekne v telesu. Zaradi tega je naplačno, če človek popolnoma premaguje žejo, toda piti ne smeš premrzlih tekočin in preveč. Pij počasi in zmerno.

Sokolstvo

Izlet posavskega okrožja celjske sokolske župe se bo vršil ob vsakem vremenu v nedeljo 7. t. m. Prihod vlakov v Hrastnik od Zidanega mosta ob 12-30, od Ljubljane ob 12-30. Po dohodu na telovadišče se vrši takoj razvitje prapora. Ob 14. uri je pričetek javne telovadbe. Ob slabem vremenu se bo vršilo samo razvitje prapora in prosta zabava. Društva, ki ne bi pravočasno prejela izkaznic za polovično vožnjo, naj kupijo celo karto za III. razred ter naj iste pri prihodu v Hrastnik ne oddajo, ker prejmejo tamkaj izkaznico

naknadno. Zdravo! — Odbor. — Iz Dola pri Hrastniku nam pišejo dalje: Ker se je nakana, vzeti nam telovadni prostor za sokolsko prireditel, ponesrečila, zato so naši nasprotniki sklenili prirediti ravno na ta dan v Hrastniku pri Logarju konkurenčno prireditel orlovske srenje Posavja. Na to dejstvo, ki pove vse, posebno opozarjamo vso sokolsko javnost, da pohiti na ta dan med nas ter s svojo navzočnostjo onemogoči triumf nasprotne misli, nam pa pokaže, da zna ceniti naše delo in razume naš položaj. Učimo se discipline kakor tudi požrtvovalnosti od nasprotnikov. Zato: Vsi na krov!

Stipica Radić

Njegovo življenje in vrvenje.

Poprašaj Radića, kaj je.
On tega sam ne ve.
On masa je mesá,
nemirnega duhá,
vsa s papriko posuta,
pa srborita in naduta.
On divji je fantast,
preudarne pameti kontrast,
nesramen provokátor,
predrzen agitator,
ki mirno ljudstvo dviga,
inštinkte kvarne vžiga,
ustvarja le razpor,
ki vodi nas v razdor.

Nikdár Hrvat republikanec,
a bil je veren Avstrijanec,
sam Radić črnožolt je bil,
na zdravje Habsburžanov pill
Se mož je Habsburžanov bal,
zato pred njimi je molčál.
A ko je narod prost postal,
se več nikogar mož ni bal.
Ker Srbi dobri so ljudjé,
zato jim kaže zdaj zobé.
Vse žrtve njih so njemu nič,
nad vse je vzvišen le Radić.
On rad bi se postavil,
prerad bi se proslavil;
in ker tako je «mil in blag»,
je zlezel vanj sam živi vrag.

In ta je malkontente zbiral
ter z njimi rušil in razdiral.
Zdaj dela spet eksperimente
in Hrvate brije malkontente.
Ima že v duhu republiko,
prav siromašno, neveliko,
a človečansko, mirotvorno,
le proti Srbom bratomorno.
Ker tu z «idejo» ni opravil,
se mož je v Londonu pojavil.

A tudi tam ni bilo nič,
zato je v Moskvo šel Radić!
Slovan zdaj tam ni gospodar,
tam žid je danes komisar.
In židom Radić se je vdal,
da bi državo nam razdjal.

Kako tam v Moskvi se godi?
Tam puške govore, vrvi!
Lepo pri boljševikih je,
le glej krvave njih roké!
Tam danes tlači krut gospod,
delavec, kmet je rob — helot!
Pokret svobode je zatrt,
tam vlada glad in bedna smrt!
Samó sovjet je gospodar,
a narod brezpomembna stvar!

Pri njih se Radić je razvnel
in zdaj domov je prihitel,
da tu po rusko vse uniči
in svoje blodnje uresniči,
da kmet ne bo več gospodar,
na lastni zemlji svoj glavár,
pač pa sovjetski samosilnik
Radić bi postal nasilnik.
Bogastvo vse bi on imel,
kako ne bil bi mož vesel!

O mirotvorna republika,
ti Radiću in svetu dika!
To Radić jedel bo in pil,
vsak dan z žganjico se zalil.
Za ljudstvo pa naj Bog skrbi,
zakaj pa ustvaril je ljudi.
Za tak se raj naš Stipa puli,
in v svet o republiki kruli.
Iz smešnosti spet v smešnost rije
ter s trdo glavo v steno bije.
Kdor slamo v glavi vsaj ima,
za Radićem ta ne caplja.

R. S.

Zanimivosti

Nova vrsta psov

V Zedinjenih državah in v Kanadi je še mnogo tako zvanih kojotov ali prerijskih volkov, ki so vse drugo, samo ne prijatelji nasejenca, in na katere je razpisala vlada Zedinjenih držav nagrado po tri dolarje na glavo, da jih čimprej iztrebi.

Kljub temu pa ni mogoče teh premetenih in žilavih živali uničiti.

Kakor piše ameriško časopisje, so se v zadnjem času delali poskusi, da bi se križali prerijski volkovi z ovčarskimi psi ter da bi se na tak način dosegle pri novem zarodu dobre lastnosti ovčarskega psa in žilavost

prerijskega volka. Poskusi so se le deloma posrečili. V nekaterih primerih so se vrgli mladiči popolnoma po volku in so jih morali držati zaprte v kletkah. V drugih primerih pa se je posrečilo mladiče prav tako ukrotiti kot pse in prilojena jim je bila tudi pasja zvestoba in vdanost.

Prigodilo se je tudi, da so bili mladiči ene in iste skotitve različni. Tako ima neki posestnik dva takšna mladiča, ki sta že dokaj dorasla. Oba sta se istočasno skotila, toda eden od teh je krotak in vdan kakor pes, dočim drugega ni mogoče ukrotiti; je divji in zahrbtn kakor volk in držati ga mora v kletki. Nadalje je omenjeni posestnik ugotovil, da se dobe iz

križanja med prerijskim volkom in ovčarskim psom psi, ki so najizbornejši za vprego v sani in ki bodo postali še velike vrednosti na severnem sneženem ozemlju.

× Strašna izvršitev smrtne obsodbe. Nedavno so v mestu Independentu v Zedinjenih državah obsodili na smrt šest italijanskih državljanov, ki so zavrtno umorili nekega bančnega uradnika in mu odvzeli veliko vsoto denarja. Obsodbo je izvršil krvnik pred tisočglavo množico, ki je siloma hotela prodreti močan kordón vojaštva, da bi natančneje videla izvršitev smrtne obsodbe. Obsojenci so bili še precej pogumni, le eden je od strahu na potu do vislice večkrat omedlel. Vsi obsojenci so do zadnjega trenutka pričakovali pomiloščenja. — Dva sta do zadnjega trdila, da sta nedolžna in da je pravi krivec le eden med njimi. Vsi pa so v zadnjih trenutkih svojega življenja naglašali, da je njihova iskrena želja, da se ukine smrtina kazen. Zanimivo je, da je guverner tamošnje države prejel tekom razprave več tisoč prošenj od najrazličnejših ljudi za pomilostitev razbojnikov. Vse prošnje pa so bile zaman, kajti zakon je veleval, da se mora izvršiti pravica.

× Ali bo v Rusiji zopet glad? Leta 1921. in 1922. je poginilo v Rusiji za lakoto 5 milijonov ljudi in osirotelo na stotisoče otrok. Letošnja poročila pravijo, da je v 22 gubernijah suša zopet uničila žetev in da grozi glad 11 milijonom prebivalcev. Glad bo strašen, ker so vse zaloge izčrpane. Sovjetska vlada je namreč žito izvažala, ker je za komunistično propagando potrebovala dobro valuto. Boljševiki se malo brigajo, če pogine nekaj milijonov ljudi, oni gledajo v prvi vrsti na to, da so polne mošnje onih, ki vodijo narod k proletarski «svobodi».

Ženski kotichek

Zgodnji zakoni prirodnih narodih

Možje prirodnih narodov skoroda ne poznajo idealne ljubezni do žene v zmislu kakor pri modernih narodih. Priroden človek se zato malo briga za duševno zrelost svojega zakonskega druga, celo telesna zrelost mu ni merodajna. Njemu zakon ni zakon ljubezni in izpopolnjujočega se notranjega duševnega življenja, temveč zakon telesa. Zato se prirodnj narodi ženijo in možijo v najzgodnejši življenski dobi. Zlasti velja to za deklice, ki se omože celo pred telesno zrelostjo. Pri Abesincih, Anamitih, Bušmanih, Hotentotih, Nubijcih in raznih prebivalcih avstralskih ter drugih otokov niso redki zakoni, v katerih so žene stare 8 do 10 let, a tudi pod temi leti.

Posebno na Kitajskem in v Indiji so česti otroški zakoni. Prerana zrelost kitajskih in indijskih devojč kakor tudi verska naziranja in neredko gospodarski momenti so povzročitelji takih čudnih zakonov. Indijec pravi: «V pekel potuje oče, v katerega hiši je hčerka, dorasla za možitev, a neporočena.» Njihovi zakoni celo izrecno dovoljujejo, da se smejo devojke poročati pred zrelostjo. Poleg tega pa donaša hčerčina poroka njenim staršem kupovino njenega moža. V neki indijski pokrajini so nedavno našli med 10.000 devojkami 100, ki so bile poročene v starosti 5 do 9 let. Med njimi jih je bilo, kar je skoro neverjetno, 63 tudi takih, ki so stopile v zakonski jarem s 4 leti. Seveda sprič tako rane mladosti o pravem zakonu ne more

biti govora. Zakoni deklic z 10 leti pa so tam prav običajni.

Taki otroški zakoni so glavni vzrok, da Indijci, narod 300 milijonov duš, telesno tako silno propadajo. Zato ni čudno, da so mogli tako velik narod Angleži podjarmiti.

Zakonsko življenje ima za nerazviti organizem otroških «žen» seveda jako zle posledice. Mnoge teh nesrečnic plačajo svoj prerani zakon s smrtjo. Posebno morajo živovati takšne «žene» svoje mlado življenje v primerih, kadar je treba prvič pokloniti življenju detetu. Vse takšne «žene» hitro staré in umirajo v mladih letih.

Zakoni kulturnih držav zabranjujejo rano ženitev. Ne zabranjujejo pa porok med starci, niti ne v visoki starosti. Zakoni starcev so istotako protinaravni kakor zakoni otrok, kajti istotako ne izpolnjujejo več svrhe poroke. Taki zakoni so pač le prijateljske zveze ali pa sklenjeni v svrhu medsebojnega podpiranja v starih letih. Baš tako protinaravne so prevelike starostne razlike med zakoncema, kakor n. pr. zakon starca z mlado devojko ali — kar je še bolj nenaravno — zakon starke z mladičem. Mladost pripada mladosti. Nenaravno in oskudno je, prikovati mladost na starost. V takem zakonu ne more biti prave sreče. Starec je največja izkušnja za zakonolomstvo mlade žene. Starka je za mladega zakonca nedvomno največje vabilo v izneverjenje svoji družini.

Shranjevanje sadja

Za shranjevanje sadja se priporočajo različni načini. V naslednjem navajamo nekaj nasvetov, povzetih iz «Novic» (J. Ušaj).

V shrambi je sadje različne trajnosti. Izmed sadja je lupinasto sadje, kakor orehi in lešniki, najbolj trajno. Nekoliko manj trpežen je kostanj. Precej dolgo časa se da hraniti v svežem stanju tudi pečasto sadje. Tu sem pristevamo predvsem jabolka in hruške. Zelo malo trpežno je koščičasto sadje in jagodičevje. Tu sem spadajo breskve, marelice, češplje, slive, trešnje in grozdje.

Trajanje sadja pospešuje pravilno obiranje in hranjenje. Ravnanje je pri raznem sadju različno.

Orehe in lešnike moramo pobrati šele, ko je sad popolnoma dozorel. Ta sad, ko popolnoma dozori, odpade sam, ker tedaj zelena lupina počí in se odpre. Pravilno in za drevo ter sad bi bilo koristno, da bi klatenje orehov opustili in pobirali le odpadle orehe pod njim. To se največkrat zaradi kraje in zaradi mnogih polbov ter veric ne more storiti. Orehi naj se po izluščenju iz zelene lupine operejo, zlasti če jih mislimo prodati. Nato naj se posušijo razgrnjeni v podstrešju pri odprtih oknih. Z grabljami naj se večkrat obrnejo. Ko so se posušili, jih hranimo v pletenih koših na zračnem prostoru. Istotako lešnike.

Kostanj se najbolje hrani z ježicami vred. Ta sad hranimo lahko tudi več let, če ga v sušilnicah ali v peči osušimo. Pred uporabo se potem kostanj namaka 12 ur v hladni vodi. Nato se skuha ali speče.

Pečkasto sadje, zlasti zimsko, se da hraniti do pomladi. Seveda ne sme biti sadje potolčeno in poškodovano ter mora biti previdno in v pravem času nabrano. Prezgodaj potrzan sad ovne in je malo užiten. Zato moramo pustiti zimsko sadje čim dalje mogoče na drevesu. Hruške in jabolka hranimo sad pri sadu na policah. Hruške postavimo na muho, torej s pečljem navzgor, jabolka pa na pečelj z muho navzgor. Končno pokrijemo sadje s papirjem od časopisov. Prostor, kjer se hrani sadje, naj

bo temen, ne premrzeln in pretopen, rajši suh, kakor preveč vlažen. Najboljši prostori so suhe kleti.

Breskve ohranimo dalje časa, če jih zavijemo vsako posebej v papir in jih vložimo v suh pesek v kleti.

Češplje vlagamo v lonce, in sicer v posameznih plasteh in med te plasti natrosimo otrobov ali pa prav suhega hruškovega ali bukovega listja. Tako napolnjen lonec zakopljemo v suho zemljo ali bolje v pesek. Na tak način shranjene češplje se držijo mesec dni in še več.

Grozdje ohranimo dolgo časa, če ga odrežemo z rozgo (mladiko) vred. Liste potrgamo in rozgo vtaknemo v steklenico z vodo, v katero smo deli nekoliko kosov navadnega kovaškega oglja, kakor ga rabimo tudi za likanje perila. Vse skupaj postavimo potem v temno sobo in vsakih 14 dni menjamo vodo in izstrižemo gnile jagode.

Kuhinja in gospodinjstvo

Kunčevo (zajče) meso nadomestilo za goveje meso. Kunčevo meso bi prav lahko nadomestilo posebno po deželi goveje meso. Kunčevo meso je tako redilno kot najboljšje goveje meso in presega v vrednosti teletino in kuretino. Nekaterim ljudem se kunčevina gabi, da sami ne vedo zakaj. In vendar so kuncji najbolj snažne živalce, mnogo bolj nego prašiči ali pa tudi goveja živina. Večinoma so to samo predsodki, ki se ne dajo opravičiti. Gospodinja, ki kunca prav pripravi, opehari z njim prav lahko dobrega poznavalca piščancev. Nobena žival nam ne dá tako poceni mesa kakor kunc. Zato se izogibljamo tudi na ta način draginji govejega mesa. Kunčereja je poceni, ker se zadovoljti kunc v hlevu tudi samo z ono krmo, ki pade živini iz jaslí.

Mravelj ne trpi v cvetličnjakih, kajti one prenašajo listne ušice. Kakor hitro si mravlje zapazil, pomoči gobo za brisanje v sladkorno vodo in jo položi tja, kjer so mravlje. Ko se mravlje na gobi naberejo, vzemi gobo in jo vrzi v vrelo vodo, da se mravlje pomorijo. Gobo nastavljaš toliko časa, dokler je kaj mravelj.

Kako uničiš komarje. Ko zapreš okna, postavi v sobo prižgano svetiljko, katere cilindar je na zunanji strani namazan z medom, raztopljenim v vinu. Komarji brencijo okoli svetiljke in se prilepijo nanj.

Muhe vsobi. V plošnatih posodah ali krožnikih razpostavimo po sobi lovorovega olja. Muhe njegovega duha ne prenesejo ter izginejo.

Lepilo za muhe. Mešaj na neprevročem ognju 20 delov ptičjega lepa, 5 delov sirovega medu in 5 delov melasinega sirupa. Dobro lepilo narediš tudi z mešanjem medu, kolofonije in ricinovega olja.

Kako preženeš mole. Najboljše sredstvo, da preženeš mole, je terpentinsko olje; skrinjo, v kateri hranimo tkanino, treba namazati s terpentinskim oljem. Tkanino zavij v robec, ki je tudi poškopljen s terpentinskim oljem in jo pokrij z enakim robcem.

Kako preženeš mravlje iz stanovanja. Zmešaj v plitvi posodi nekaj medu z lugom ter postavi to posodo tja, kjer se zadržujejo mravljinici. V kratkem bodo izginili.

Miši se najlaže preženejo z oleandrovim suhim listjem, ki ga stolci v prah, pomešaj s suhim peskom ter nasuj v mišje luknje. Mišim je duh oleandra tako zopern, da nagloma zbežijo pred njim ter se ne vrnejo zlepa.

Za smeh in kratek čas

Izobrazba.

Izak Roženkranc je hotel biti nekoliko modernejši, nego so njegovi židovski rojaki, in je poklical nekoč svojo hčerko Rebeko ter ji dejal: «Od danes naprej se boš učila francoščine.»

«Pa zakaj mi bo potrebna?» je vprašala Rebeka.

«No, da boš nekoliko bolj izobrazena, da ne boš poročila vsakega cigana, ki se ti ponudi za moža.»

«Toda, ata,» je menila hčerka, «četudi nisem nič bolj izobrazena kakor mama, vendar mislim, da bi v takem primeru imela več okusa...»

Ločitev zakona.

Ločitev zakona je pa vendarle zadeva, ki je zvezana z raznimi neugodnostmi. Tako n. pr. se mora človek prej — oženiti.

Pred počitnicami.

Učitelj: «Torej, otroci, šolsko leto ste končali. Želim vam, da se preko počitnic dobro okrepite in se na jesen vrnete v šolo pametnejši, nego ste sedaj.»

Učenci: «Hvala, tudi vam isto želimo.»

Opreznost.

Jožica: «Zakaj nese teta Neža vedno očala s seboj, kadar gre leč?»

Janezek: «Sanjala je nekoč, da gleda številko srečke, ki bo zadela glavni dobiček, toda brez očal številke ni mogla razločiti. Od takrat spi vedno z očali, da drugič take prilike ne zamudi.»

Res je strašno.

«Gašper: «Kaj ti je, da si tako žalosten?»

Gervazij: «No, tako! Pobegnila mi je žena, pa —»

Gašper: «To pa menda ni tako strašno.»

Gervazij: «Ni to tako strašno, nego me žalosti to, da se je zopet — vrnila.»

MALI OGLASI

Čevljarski vajenec,

pošten, zdrav in priden, v starosti do 16. leta, se sprejme v uk. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe na: Jožko Andoljšek, čevljarski mojster, Mirna.

JUBANOM

Krepčajte
otroke
in bolnike

z „Jubanom“!

59

Poceni češko perje!

Kilogram sivega opuljenega perja 70 Din, napol belega 90 Din, belega 100 Din, boljsega 120 in 150 Din, mehkega, jaknega, puha 200 in 225 Din, boljše vrste 275 Din. Pošiljatve carine prosto, proti povzetju, od 300 Din naprej poštnine prosto. Vzorec zastoj. Blago se tudi zamenja in neugajajoče vzame nazaj. Naročila samo na terdno DEREBIKT SACHSEL, LOBEZ št. 46 pri Plznu (Češkoslovaška). Poštne pošiljke trajajo iz Češkoslovaške v Jugoslavijo okrog 14 dni. 60

Lovci, gozdarji, delavci, priporočamo vam, da si kupite

obleke,

pelerine, suknje, blače, dežne plašče iz gume, vsakovrstno perilo po najnižji ceni le pri konfekcijski industriji

Drago Schwab, Ljubljana

Dvorni trg št. 3 (pod Narodno kavarno).

Največja zaloga vsakovrstnega blaga za moške in dečke. Zahtevajte vzorec!

Naročeno blago se razpošilja po poštnem povzetju. V lastni režiji se izdelujejo usajeni (kožni) rekelci, blače in čepice v črni, rjavi in sivi barvi.

Obleke po meri.

Kdor rad čita povesti, naj naroči splošno priljubljene

romane «Jutra».

Do sedaj so izšli sledeči:

FEREAL CUENDAS:

Veliki inkvizitor.

Zgodovinski roman iz dobe španske inkvizicije. Cena Din 30.—, po pošti Din 2.— več.

HARRY SHEFF:

Hči papeža.

Zgodovinski roman, ki popisuje krvoločnost in nenravno življenje papeža Aleksandra VI., njegovega sina Cezarja in hčerke Lukrecije Borglje.

Broširano Din 30.—, vezano Din 36.—, po pošti Din 2.— več.

CLAUDE FARRERE:

Gusarji.

Zgodovinski roman iz življenja morskih roparjev v XVII. stoletju.

Cena Din 20.—, po pošti Din 1.50 več.

FR. HELLER:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Cena Din 15.—, po pošti Din 1.50 več.

FR. HELLER:

Prigode gospoda Collina.

Saljiv detektivski roman iz velikega sveta. Cena Din 10.—, po pošti Din 1.50 več.

Knjige se naročajo pri upravnštvu

«Jutra»

v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

JANEZ ZNA.

Znašli so se neki Francoz, neki Nемеc in kranjski Janez v neki gostilni ter se pričkali, katerega materni jezik je najbolj učen.

Prvi je menil Francoz: «Glejte, mi Francozi pišemo 'eaux', a izgovorimo 'o', na primer Bordeaux — Bordo. Kaj ni to silno učeno?»

Nемеc pa je ugovarjal: «To imamo tudi mi. Mi Nemci pišemo 'tsch', a izgovarjamo 'č', na primer Tschitscherin — Čičerin.»

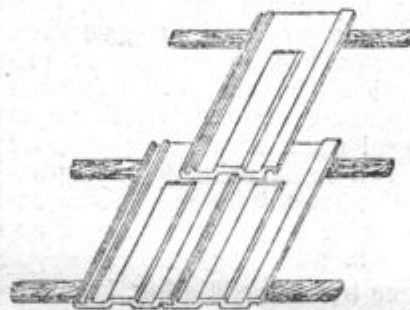
Slovenski Janez se je obema zaničljivo smejal ter rekel: «To ni nič, mi Slovenci pa pišemo lonec, a pravimo mu pisker!»

Kokoši, ki se hranijo z rižem, ležejo jajca z belim rumenjaki.

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi : FRANCKOV : kavni pridatek« od ponarejenih proizvodov tudi že na zunaj po novi, rjavomodro-beli etiketi. — Na tej se posebno iztičejo karakteristični znaki razlikovanja, ki so: ime »Franck« in »kavni mlinček«.

»Pravi : FRANCK : z mlinčkom« zahvaljuje svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

Miklošičeva c. 13

Najcenejše strešno kritje!

Združene opekarne, d. d. v Ljubljani
prej VIDIC-KNEZ, tovarne na Viču in Brdu

rodijo v poljubni množini, takoj dobavno, najboljšo preizkušeno m dele strešnikov, z eno ali droma zarezama, kakor tudi bobrovec (biber) in

zidno opeko.

Na željo se pošljeta takoj popis in ponudba!

ZAHVALA.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam ob priliki prebridke izgube našega iskreno ljubljenega očeta in soproga i. d., gospoda

VALENTINA TURKA

stali ob strani s tolažilno besedo in sočutjem in ga v tako obilnem številu spremili k zadnjemu poitku, izrekamo tem potom najpristnejšo zahvalo, šo posebej pa vsem darovalcem vevov in prečestiti duhovščini za izkazano zadnjo čast.

Novi Kot, dne 27. avgusta 1924.

Zalučoca žena z otroci.

61

Popolnoma varno naložite denar v

LJUBLJANSKO POSOJILNICO

R. Z.

Z O. Z.

ki posluje v novopreurejenih prostorih

Mestni trg šte. 6 — V LJUBLJANI — Mestni trg šte. 6

Hranilne vloge in vloge na tekoči račun obrestuje po 8% do 10% ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje tudi više po dogovoru

!!! Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posestva ter !!! proti poroštvu. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema cesije in inkaso faktur. !!!